

Vem är ansvarig för att agera i klimatfrågan?

En komparativ inramningsanalys av ansvar och handling i medierapporteringen om IPCC-rapporten

Av: Tora Thorell

Handledare: Maria Wolrath-Söderberg, Maria Dahlin
Examinator: Erik Bengtson
Södertörns högskola | Institutionen för Kultur och Lärande
Kandidatuppsats 15 hp
Retorik | HT 2021
Retorikkonsultprogrammet

Abstract

Who is responsible for action on climate issues? A comparative analysis of the framing of responsibility and actions in media based on the IPCC-report

This essay examines how responsibility and actions related to climate-related issues are framed in the media. There is a gap between the public's attitudes and their actions on climate issues, and this essay aims to broaden the understanding of said gap. The goal is to contribute to the understanding of the public's reasoning and *doxa* regarding the responsibility for action on climate issues. The essay is comparative and analyses articles from 2018 and 2021 in four of Sweden's biggest newspapers. The articles were published on the same day the IPCC reports were published. The IPCC reports are of critical importance to highlight the extent of the current climate crisis. Therefore, the reports contain actual news value and could both influence and contribute to the understanding of how we collectively reason around the necessary actions and responsibilities we bear in regard to the climate. The essay is based on framing theory, *topos* theory, and theory on *doxa*. The methods used are framing analysis and close textual reading. The results of this study give insight into the fact that the actors assigned responsibility are many and ambiguous. The ambiguous collective "we", "Sweden" and "the rest of the world", are the three agents assigned most responsibility to act. The actions they are assigned are broad and mostly on a global scale, while there is a change of framing in the newspapers from 2018 to 2021. The impact of the framing on the collective *doxa* and the gap between attitudes and action are discussed in the essay but more research is needed on the topic. The conclusion of this essay is that we as individuals tend to put a great deal of responsibility on others and the actions to be taken are too challenging for individuals to manage. This along with vague calls for action and a lack of connection between different agents' actions and how they affect each other could contribute to an understanding of why we do not do more about climate-related issues.

Keywords: *Climate change, climate issue, responsibility, doxa, topos, framing, attitudes, and action*

Innehåll

1 Inledning	1
1.1. Syfte och frågeställningar	2
1.2. IPCC-rapporten och klimatförändringar	3
2 Tidigare forskning	4
2.1. Att agera i klimatfrågan – attityder och beteenden	4
2.2. Klimatet i media	7
2.3. Ansvar för handling	9
3 Teori	10
3.1. Uppsatsens definition av retorik	10
3.2. Inramning – framing	11
3.3. Doxa	13
3.4. Topos som meningsskapare	14
4 Material och metod	15
4.1. Datainsamling	16
4.2. Analysmetod	17
4.2.1. Steg 1. Kartläggning	18
4.2.2. Steg 2. Kategorisering	20
4.2.3. Steg 3. Analys	21
5 Analys	21
5.1. Individens ansvar	22
5.2. Kollektivets ansvar	25
5.3. Det politiska ansvaret	27
5.4. Det ekonomiska ansvaret/övriga ansvariga	30
5.5. Handlingar utan aktör	31
5.6. Sammanfattning/slutsatser	32
6 Diskussion	33
6.1. Metodreflektion	36
Källförteckning	37
Elektroniska resurser	38
Bilagor	41

1 Inledning

Den senaste rapporten från IPCC, *The Intergovernmental Panel on Climate Change*, visar att det är bråttom, mer än bråttom, det är akut. Vi måste agera och vi måste agera nu om vi ska begränsa den globala uppvärmningen till 1,5 grader över förindustriella nivåer (2021). Rapporten är en sammanställning av forskningsläget gällande den globala uppvärmningen och dess konsekvenser. Utifrån rapporten ges det tydliga budskapet att ”vi riskerar att passera 1,5-gradersmålet inom 10–20 år” och ”enorma utsläppsminskningar krävs och det fort” (ibid.). Rapporten visar att det är akut och vi måste ställa om nu. Samtidigt som människor samlas världen över för att demonstrera är läget ”mycket värre idag än för tre år sen” enligt Greta Thunberg (Bergkvist m.fl. 2022). Även om mycket positivt har skett sedan dess, då USA hade dragit sig ur Parisavtalet (Sveriges Radio 2018), Brasilien hoppat av ordförandeskapet för klimattoppmötet COP25 samt beslutat om att skövla regnskog (Holmberg 2018; Nilsson 2018) och Sveriges nya budget minskade satsningarna på klimat och miljöfrågor med ”1,1 miljarder” (Naturskyddsföreningen 2018) går vi fortfarande åt fel håll. Lokalt ökar utsläppen i 47 kommuner, enligt WWF:s nya mätning (Sveriges Radio 2022), nationellt i Sverige fortsätter utsläppen att öka efter pandemin (SCB 2022) och globalt är vi på väg mot en utveckling där det enligt FN:s generalsekreterare António Guterres snart kommer vara ”omöjligt att begränsa uppvärmningen till 1,5 grader” (Jönsson 2021). I IPCC:s delrapport som släpptes 2021 har man för första gången definierat det faktiska sambandet mellan mänsklig aktivitet och uppvärmningen av planeten (SMHI 2021). Även om många aktörer arbetar med att ställa om sker det alldeles för långsamt om vi ska kunna begränsa uppvärmningen (IPCC 2021). Dessvärre är det också hela 24 procent av Sveriges befolkning som uppger att de aldrig får dåligt samvete till följd av sin klimatpåverkan, vilket är att jämföra med 2015 då det endast var 13 procent (Naturvårdsverket 2021:5). Hela 85 procent anser att Sverige ska sätta in åtgärder mot klimatförändringarna men majoriteten av de tillfrågade i Naturvårdsverkets undersökning från 2021 anser att övriga samhällsfrågor är viktigare (ibid:6).

IPCC-rapporten visar att alla behöver agera och att våra attityder och handlingar på alla nivåer behöver förändras radikalt om vi ska kunna klara av att ställa om samhället. Eller som Stefan Löfven sa på FN:s klimatmöte i Glasgow ”Alla aktörer måste öka sina ambitioner. Nu.” (TT 2021). Många svenskar anser sig också klimatmedvetna och vill agera i klimatfrågan och leva mer miljövänligt samtidigt som de har svårt för att omsätta detta i faktiska handlingar

(Naturvårdsverket 2021:4). De flesta, ca. 77 procent, är positiva till åtgärder som de själva kan vidta (ibid:10) men ändå ser vi att inte tillräckligt många agerar och en av de största orsakerna till detta är våra invanda beteenden (ibid:24). Invanda beteenden och attityder påverkas i mångt och mycket av den information vi erhåller från olika medier (Strömbäck, 2014:83) och eftersom det svenska folket i stor utsträckning vänder sig till media för att få information om klimatförändringen (Naturvårdsverket 2021:26) anser jag det relevant att undersöka hur medier ramar in ansvar för åtgärder gällande klimatarbete. Inramningar i media kan dels påverka hur vi individuellt resonerar, dels i viss mån ses som representativa för hur vi kollektivt resonerar i en fråga. En inramningsanalys av vilka resonemangssätt, *topos*, som finns gällande en fråga kan således säga något om den samtida *doxa*, vilken i sin tur formar hur vi uppfattar världen (Rosengren 2008:93; Wolrath Söderberg 2012:112,115). Det som mer precist undersöks är en avgränsad del av nyhetsrapporteringen kring klimatfrågan i Sverige. Detta för att ta reda på vilka aktörer som benämns som de som ska agera i miljöfrågan. De som har ansvaret för förändringen. Det här är viktigt därför att en bred inramningsanalys av nyhetsrapporteringen kan säga något om vad vi utgår från i vårt resonerande, vilket i sin tur kan påverka hur vi agerar (Wolrath Söderberg 2012:114). Utifrån uppsatsens omfång begränsas studien till att undersöka en avgränsad del av nyhetsrapporteringen. Därmed görs en fallstudie där rapporteringen om IPCC-rapporterna första dygnet efter att de släppts år 2018 och år 2021 undersöks. Rapporten är ett av klimatrapporteringens viktigaste dokument vilket ger den ett högt nyhetsvärde och rapporteringen kring den blir därmed intressant att undersöka. Åren 2018 och 2021 jämförs för att ge en insikt i om resonemangen kring ansvar att agera förändrats.

1.1. Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att ge ett bidrag till förståelsen för allmänhetens resonemangssätt och *doxa* gällande ansvar att agera i klimatfrågan, vilket förhoppningsvis även kan bidra till förståelsen för gapet mellan attityder och beteenden i frågan. För att uppnå detta syfte ämnar jag analysera ett avgränsat område i rapporteringen om klimatfrågan. Ansvar ses här som när en aktör tillskrivs en handling att agera eller när det finns ett orsakssamband till problemet. En djupare förståelse av hur inramningen ser ut kan säga något om hur vi resonerar i relation till klimatfrågan. De forskningsfrågor jag ämnar besvara är:

- Vilka aktörer tillskrivs ansvar att agera i klimatfrågan utifrån rapporteringen kring IPCC-rapporten?
- Vilka handlingar tillskrivs de olika aktörerna?
- Finns det några skillnader eller likheter i inramningen av ansvar att agera i nyhetsrapporteringen om IPCC-rapporten 2018 och 2021?

Forskningsfrågorna ämnar jag besvara i analysen. Genom att söka efter vilka inramningar som görs och hur resonemangen kring ansvar för åtgärder förs samt diskutera hur dessa potentiellt kan påverka oss hoppas jag även kunna diskutera vilka potentiella konsekvenser dessa inramningar och resonemang kan ha för ett proaktivt klimatarbete. Denna uppsats har med andra ord även ett kritiskt förhållningssätt till vad vi tar för givet och hur vi tolkar vår omgivning snarare än enbart ett deskriptivt och kategoriserande (McGee 2016:50 [1990]). Uppsatsen är också medskapare av samtiden i sitt resonemang och således finns även ett bakomliggande syfte där uppsatsen i sig bidrar till att argumentera för att vi måste få mer insikt i varför människor inte agerar mer i linje med sina värderingar och varför inte fler ställer om. Därmed är jag som kritisk retoriker även positionerad som politiskt engagerad, vilket jag i enighet med Warnick ser en funktion i att påtala (2004:57). I ett vidare perspektiv hoppas jag även att mitt resultat kan användas som underlag för en större studie om attityder och beteenden i klimatfrågan kopplat till känsla av ansvar.

1.2. IPCC-rapporten och klimatförändringar

Det finns mängder av händelser och frågor som det rapporteras om i medier och som kan tänkas påverka gemene persons uppfattning, engagemang och intresse för klimatfrågan men jag har valt att fokusera på rapporteringen av IPCC-rapporten då rapporten är ett av de viktigaste dokumenten kopplat till klimatfrågan. IPCC står för *The Intergovernmental Panel on Climate Change* och är FN:s organ för att värdera den vetenskap som finns kopplat till klimatförändringarna. IPCC bidrar med att återkommande sammanställa rapporter om hur forskningsläget gällande klimatförändringarna, dess påverkan, framtida risker och möjligheter för anpassning samt begränsning av effekterna ser ut (IPCC 2021). Målet med IPCC är att ge regeringar och myndigheter vetenskaplig information som de kan grunda sitt klimatarbete i. Rapporten ligger också till grund för globala klimatförhandlingar och är därmed ett av vår samtids viktigaste dokument. Rapporten ges dels ut som huvudrapport, dels i form av delrapporter. Året 2018 valdes då jag påbörjade uppsatsen det året och det just kommit en ny rapport. Då intresset i uppsatsen

handlar om att undersöka hur vi resonerar i samhället gällande ansvar att agera i klimatfrågan valdes då den senaste rapporten. När jag återupptog arbetet med uppsatsen 2021 hade det precis kommit en ny delrapport vilket gav möjlighet att genomföra en komparativ undersökning för att se om inramningen av ansvar hade förändrats sedan 2018. Rapporteringen om rapporten utgör en intressant artefakt då rapporten är återkommande, del av ett större tema, kommer från en elitaktör, har relevans för hela världen och är viktig. Allt detta är sådant som enligt Strömbäck tillhör kriterier för högt nyhetsvärde (2014:162).

2 Tidigare forskning

En stor del av den forskning som gjorts inom fältet *Climate change communication* har fokuserat på de grupper och aktörer som förnekar klimatförändringarna. Perspektivet ger en relevant infallsvinkel på hur resonemang ser ut inom olika grupper och det kan även vara av vikt om man vill förstå dem som inte berörs av klimatfrågan. Det är dock inte enbart kunskap om dem som förnekar klimatförändringarna som behövs för att kunna främja proaktivt klimatarbete. Som tidigare nämnts finns en stor del av utmaningarna mot proaktivt klimatarbete i glappet mellan attityder och beteenden (Naturvårdsverket 2021:4). I det följande presenteras därmed först forskning om att agera samt om attityder och beteenden i relation till klimatfrågan. Sedan forskning om klimatfrågan i media. Slutligen presenteras forskning om ansvar i media.

2.1. Att agera i klimatfrågan – attityder och beteenden

Länge trodde man, i enlighet med tidiga linjära modeller över kommunikation, att ökad kunskap och information automatiskt leder till förändrade attityder, vilket i sin tur skapar förändrade beteenden (Kollmuss & Agyeman 2002:241). Mängder av teoretiska ramverk har sedan dess utvecklats för att försöka förklara gapet mellan innehavande av kunskap samt medvetenhet om klimatförändringarna och uppvisande av klimatvänligt beteende. Trots detta finns ingen förklaring till varför det finns ett gap mellan attityder och handlingar i klimatfrågan. Kollmuss och Agyeman presenterar de vanligaste förklaringsmodellerna för detta och konstaterar att frågan om vad som formar klimatvänligt beteende är så pass komplex att den inte går att visualisera via någon enskild modell (ibid.). Flera modeller kan dock ge en bild av vilka aspekter som tenderar att lyftas som viktiga för att förstå detta. De faktorer som Kollmuss och Agyeman konstaterar påverkar benägenheten till klimatvänligt beteende är: 1. Demografiska faktorer och externa

faktorer vilket exempelvis är institutionella, ekonomiska, sociala och kulturella. 2. Interna faktorer som motivation, kunskap om klimatfrågan, medvetenhet, värderingar, attityder, känslor, kontroll-lokus, ansvar och prioriteringar (ibid:248). I den egna modellen beskriver de dessa faktorer i relation till vilka hinder de skapar för klimatvänliga beteenden. Dessa är: 1. Brist på emotionell investering, vilket kan bero på antingen brist på kunskap och medvetenhet eller resistens mot icke-bekräftande information. 2. Emotionella reaktioner såsom rädsla, nedstämdhet, skuld och skam. Kombinerat med en låg känsla av kontroll kan det leda till apati.

Försvarsmekanismer för att undvika negativa känslor kan också resultera i att vi inte agerar då vi förnekar, distanserar oss eller delegerar ansvaret till någon annan aktör. 3. Kontroll-lokus, vilket är individens uppfattning gällande om den kan skapa förändring med sina beteenden eller inte. 4. Ansvar och prioriteringar. Vår känsla av ansvar formas av våra värderingar och attityder, vilka påverkas av vår känsla av kontroll. Människor tenderar att agera mer klimatvänligt om beteendena ligger i linje med det vi prioriterar högst. Ligger det inte i linje med detta så minskar chansen för klimatvänligt beteende (ibid:252–256). Kollmuss och Agyeman presenterar även en metastudie av 128 forskningsstudier angående klimatvänliga beteenden som gjordes 1986 av Hines, Hungerford och Tomera. I studien konstaterar de att en individuell känsla av ansvar tenderar att påverka klimatvänliga beteenden och att människor med större känsla av personligt ansvar är mer benägna att agera hänsynsfullt i relation till klimatet (2002:243). Kollmuss och Agyemans slutsats landar dock i att inte heller deras modell ger en fullständig bild av vad som gör att vi inte agerar mer klimatvänligt och påtalar att det behövs mer forskning inom området (ibid:256). Denna uppsats söker inte heller förklara gapet utan bidra till kunskapsfältet med insikter kring hur vi kollektivt resonerar om ansvar, eftersom känsla av ansvar nämns som en viktig faktor.

En annan forskning som blir relevant att lyfta i frågan om attityder och agerande är Stoknes syn på psykologiska förutsättningar för att tänka i relation till klimatförändringar. Stoknes menar att vi kan påverka handlingar genom att bland annat ge nya inramningar till klimatbudskapen och argumenterar för den psykologiska forskningens identifiering av olika ”krafter” som påverkar vårt tänkande samt kopplar samman dessa med hur vi uppfattar klimatfrågan. Dessa inbegriper bland annat: 1. ”Självintresse – det har inte kommit hit än, det finns inte nära och påverkar därmed inte mig”. 2. ”Status – flocken är viktig”. Vi vill visa upp det som anses vara attraktivt för att få status. 3. ”Social imitation – konformitet”. Vi trycker undan vad vi själva vet om gruppen

säger något annat. Stoknes menar att denna funktion ofta påverkas av inramningen i media och påverkas negativt då vi möts av budskap som ”83 procent återvinner inte”. Även om dessa budskap har goda intentioner kan de ge effekten att människor inte har en majoritet att följa och att vi aktualiserar tanken: varför ska jag när ingen annan gör det? (Stoknes 2015:27, 30–33).

Stoknes menar vidare att det finns fem psykologiska hinder till att agera miljömedvetet. Dessa är: 1. *Distans* – klimatfrågan är abstrakt och avlägsen. 2. *Undergång* – inramningen i frågan tenderar att fokusera på katastrofer och kostnader. 3. *Dissonans* – om vi agerar på ett omiljömedvetet sätt trots att vi är, eller anser oss vara, klimatmedvetna uppstår kognitiv dissonans vilket ger ångest som vi försöker att undvika genom att tveka eller förminska det vi vet. 4. *Förnekelse* – genom att förneka att klimatförändringar sker skapas ett slags psykologiskt självförsvar. 5. *iIdentity* – ”Vi söker information som bekräftar våra existerande värderingar och föreställningar och filtrerar bort det som utmanar dem” (2015:82). Stoknes resonerar även om hur nya inramningar av klimatbudskapen kan motivera människor att agera och inte fastna i hopplöshet. Han hänvisar till att majoriteten av inramningarna i medier domineras av ramarna osäkerhet och katastrof. Dessa negativa ramar motverkar snarare än uppmuntrar till handling (ibid:110–111). Stoknes ger även förslag på hur en om-inramning av klimatfrågan skulle kunna se ut: ”från kostnad till försäkring”, ”från förstörelse till hälsa och hjärta”, ”från osäkerhet till förberedelser och etik” och från ”uppoffring till möjlighet” (ibid:111,114,116,119). Dessa kan enligt Stoknes främja en acceptans av klimatfrågan som reell och skapa motivation till att agera. Stoknes har främst ett psykologiskt perspektiv på klimatförändringarna men hans forskningsfynd går att relevansgöra för denna studie i och med att de fokuserar på delar av vårt tänkande och hur inramningar påverkar oss. Det visar också på att vår inre psykologi, vår identitet och vårt sätt att ta oss an klimatbudskap i mångt och mycket påverkas av vår omgivning samt av inramningen i media.

Ett annat perspektiv på de inre försvarsmekanismer som påverkar vårt resonande ger Wormbs och Wolrath Söderberg vilka kopplar samman fynd från psykologisk forskning med den retoriska synen på topos (se teorikapitel för mer om topos). Wormbs och Wolrath Söderberg konstaterar att en stor del av forskningen inom fältet fokuserar på att förklara varför folk inte förändrar sig. De tar i stället ett motsatt perspektiv genom att analysera resonemangen hos de som faktiskt har valt att förändra sina beteenden. I artikeln Knowledge, Fear, and Conscience: Reasons to Stop Flying Because of Climate Change (2021) låter de personer som har ändrat sina beteenden redogöra för sin förändring och sedan använder de topos-teori för att hitta strukturer i resonemangen. Resultaten från forskningen visar flertalet

teman som tillsammans kan ses som bidragande till förändring. De viktigaste berör: när kunskap i frågan omformas till insikt, rädsla som bidragande faktor till förändring samt att inramningen av frågan som moralisk uppmuntrar till att agera medvetet. Vidare lyfter de funktionen av den allmänna debatten samt förebilder och diskuterar hur kunskap i frågan kopplat till personlig moral kan resultera i att man känner sig ansvarig för frågan, vilket i sin tur kan påverka beteendeförändringar. Kombinationen av kunskap, känslor och den sociala kontexten kan samspela för att skapa en känsla av ansvar (ibid:320–322). Wolrath Söderberg har även undersökt olika resonemang i fråga om agerande i klimatfrågorna i en rapport för Miljömålsberedningen (2021) och där kommit fram till att många använder olika tankeresonemang för att legitimera att inte förändra sina beteenden. Resonemangen inkluderar bland annat: ”Andra är värre”, ”Det är systemet som måste förändras, inte jag”, ”Tekniken kommer rädda oss”, ”Varför ska jag när inte ens...”, ”Jag har på kontot”, ”Vi har ju hållbarhetsmålen” samt olika former av ansvarsförflyttning ”Man borde i stället” (2021:8–50). Dessa presenteras och problematiseras i rapporten med förslag på hur de kan hanteras. Wolrath Söderberg konstaterar också att samtal om de tankevanor som finns kan utmana rådande normer och förändra resonemangen (2021:7).

Sammanfattningsvis visar tidigare forskning gällande att agera i relation till klimatfrågan att det är en komplex fråga med många samverkande faktorer som gör att vi agerar på ett eller annat sätt. Det behövs mer forskning inom området och som Wolrath Söderberg visat kan retoriska analyser bidra med förståelse till det psykologiska forskningsfältet. Den tidigare forskningen på området belyser även olika aspekter av vad som behövs för att vi ska omvandla attityder till klimatvänliga beteenden. Något som verkar styra mycket av våra beteenden är våra resonemang kopplade till ansvar för handling, vilket gör att det ur ett retorikvetenskapligt perspektiv blir intressant att undersöka hur vi resonerar om ansvar. Wolrath Söderberg har kategoriserat olika topiska resonemang om agerande i klimatfrågan men den tidigare forskningen visar på en lucka kopplat till ansvar och inramning. Nedan följer därmed forskning om inramning av klimatfrågan och inramning av ansvar.

2.2 Klimatet i media

I texten *Knowledge Into Action: Framing the Debates Over Climate Change and Poverty* (2010) problematiserar Nisbet en av de vanligaste tankarna kring varför människor inte agerar i klimatfrågor, nämligen den att de inte är tillräckligt medvetna och uppmärksamma på frågan

(ibid:43). Nisbet menar att tron på att ”om publiken bara bättre förstod forskningen om klimatförändringar [...] skulle de se, likt experterna, hur viktigt och brådskande problemet är” (ibid. egen övers.) är fel sätt att tänka. Att agera i klimatfrågan handlar inte om att få mer fakta utan om hur dessa fakta presenteras och ramas in. Nisbet lyfter att inramningen av en fråga inte enbart påverkar *vad* vi tänker om utan även *hur* vi tänker om vissa frågor. En ram anammas främst av en publik om den är acceptabel utifrån mottagarens förförståelse, doxa, ideologi eller moraliska grund. Exempelvis har religiösa ledare accepterat klimathotet först när det ramats in i relation till religion (2010:47). Genom att anamma forskning om inramning menar Nisbet att man kan hjälpa grupper och människor att se de kopplingar som finns mellan deras vardag, deras värderingar och dessa problem och därmed hjälpa människor att komma över de glapp som finns mellan handlingar och attityder (ibid:44).

Alla begrepp vi använder när vi talar, skriver eller resonerar är valda begrepp som får vissa konsekvenser för hur vi uppfattar en fråga (Foss 2018:62). Detta gäller även begreppet *klimatförändringar*, vilket är ett frekvent använt begrepp för fenomenet och ett välbeforskat område inom kategorin klimatet i media. Begreppet *klimatförändringar*, *Climate Change* har dock vissa problematiska kopplingar, vilket bland annat Lakoff påtalar i artikeln *Why it matters how we frame the environment* (2010). Där framkommer det att det var en språkkonsult som rådde Bush-administrationen att börja använda begreppet i stället för begreppet *global uppvärmning* eftersom det är ”less frightening” (Luntz 2003:142 citerad i Lakoff 2010:71). Lakoff menar att detta skedde då begreppet hade fler positiva konnotationer och att ”change” riktar blickarna bort från mänsklig påverkan mot något naturligt (2010:71). Olika inramningar eller definitioner av ett problem kan också gynna vissa lösningar på ett problem och minska möjligheten för alternativa lösningar att presenteras (Walton 2001:122). Ytterligare en studie av hur begreppen global uppvärmning och klimatförändring används och tolkas, av amerikaner, och därmed vilka konsekvenser de olika begreppen kan få genomfördes av Leiserowitz m.fl. (2014). Här konkluderas bland annat att *global uppvärmning* enklare uppfattas som nära hot (ibid:4) och att användandet av *klimatförändringar* verkar reducera engagemang för frågan hos flertalet grupper (ibid.). Stoknes påpekar å andra sidan att det även finns problematiska aspekter med begreppet global uppvärmning eftersom det appellerar till vårt snabba tankesystem och leder oss att tro att det hela tiden ska bli varmare (2015:48). Vilket begrepp vi använder för att beskriva fältet påverkar med andra ord tolkningen av problemet innan problemet ens presenteras. Genom

att reflektera över och uppmärksamma detta hoppas jag kunna förhålla mig kritiskt till även denna aspekt i uppsatsen. Jag ämnar inte genomföra en vidare undersökning av dessa begrepp utan vill, med inspiration från Shomes beskrivning av självreflexivitet, minska risken att reproducera den inramning jag i viss mån kritiskt vill granska (2016:562 [1996]) I denna uppsats kommer jag således försöka att använda begreppen sparsamt och medvetet och väljer begreppet *klimatfrågan*, *klimatkris* och *klimatomställning* i egna resonemang då dessa pekar på hur akut frågan är och att det är en kris vi är inne i.

Sammanfattningsvis har inramning stor påverkan på hur vi uppfattar en fråga och kommer därmed även användas för att resonera om vilka konsekvenser inramningen av ansvar har för våra resonemang och handlingar i klimatfrågan. Som Nisbet konstaterar kan forskning om inramning hjälpa människor att förstå kopplingen mellan vardag, värderingar och problem och hjälpa människor att komma över glappet mellan handlingar och attityder (2010:44). Det kan dock främja vissa lösningar på ett problem över andra, vilket vidare motiverar utgångspunkten för denna uppsats.

2.3. Ansvar för handling

Inom den forskning som gjorts gällande hur vi ser på ansvar för handlingar utefter hur det ramas in i medier har Iyengar lämnat ett viktigt bidrag. I artikeln *Framing Responsibility for Political Issues: The Case of Poverty* (1990) undersöker han hur ansvaret för politiska frågor ramas in i TV-nyheter och utgår ifrån diskussionen om fattigdom. I studien tittade deltagare på olika nyhetsklipp med olika inramningar av fattigdom där explicit information om de bakomliggande orsakerna hade tagits bort (ibid:25). I undersökningen fann han två övergripande inramningar: tematiska och händelseorienterade. I tematiska inramningar fokuseras frågan på ett övergripande samhällsligt plan där ”objektet i rapporteringen är abstrakt och opersonligt” (ibid:22, egen övers.). Händelseorienterade inramningar däremot porträtterar enskilda individer och deras erfarenheter (ibid.) och blir därmed mer konkreta. Iyengar diskuterar vidare hur de olika inramningarna påverkar hur allmänheten uppfattar frågan och hur de lägger ansvaret för den på olika aktörer beroende på inramning. Han delar in ansvar i olika kategorier där vi har ansvar för *orsak* jämte ansvar för *åtgärd*. Eftersom orsak och åtgärd är integrerade med hur människor tänker kring ansvar menar Iyengar att ”To be held responsible for some outcome is, in good measure, to be seen as a *cause* of the outcome.” (ibid:22–23). Utifrån detta resonemang drar han

slutsatsen att uppfattningen om vem eller vad som är ansvarig varierar beroende på hur frågan ramar in. Tematiska inramningar ger ett större ansvarstillskrivelse till samhället medan händelseorienterade inramningar lägger ansvaret på individen. Det betyder att *hur* en politisk fråga ramar in påverkar allmänhetens sätt att resonera i frågan (ibid:35).

En stor del av den forskning som finns om hur klimatfrågan och ansvar presenteras i medier har gjorts utifrån ett inramningsperspektiv. Det har inspirerat mig i denna uppsats då inramningsteorin kan bidra med förståelse för hur vi tar emot och påverkas av budskap i medier. Den tidigare forskningen på området visar dels den makt olika mediers inramning har, dels den vikt känsla av ansvar har för att vi ska agera i enlighet med våra attityder. Forskningen visar också att vi lätt tenderar att tillskriva ansvar till någon annan och att vi utifrån inramningen tillskriver ansvar för att agera i komplexa samhällsfrågor på olika vis beroende på inramning. Den tidigare forskningen visar också att det är en komplex fråga och att det behövs mer forskning på området. I denna uppsats vill jag därmed bidra till forskningsfältet genom att ta reda på hur vi kollektivt resonerar om ansvar att agera i klimatfrågan.

3 Teori

Fokus för denna uppsats är att söka bidra till kunskapen om gapet mellan attityder och handlingar genom att undersöka hur inramningen av ansvar och handlingar görs i media för att sedan kunna diskutera hur dessa inramningar skapar både de ”ansvariga” och de handlingar som vi kollektivt resonerar om som giltiga i klimatfrågan. Uppsatsen utgår från tanken om att kollektiva resonemang i media kan ses dels som representativa för vår gemensamma förståelse för världen, dels påverka individuella resonemang. Den tanken ligger till grund för analysen och teorierna används för att motivera synsättet. De teorier som används för att uppnå detta syfte presenteras i det följande kapitlet och består av *inramning*, *doxa* och *topos*. Därtill redogör jag för den retoriksyn som präglar uppsatsen.

3.1. Uppsatsens definition av retorik

Den klassiska retoriken utgår ofta från ett aktörcentrerat perspektiv (King 2015:129) där målet hos return är att finna vad som är mest ”*övertygande* eller *övertalande* i varje enskildhet” (Aristoteles, 1355b:14) vilket sedan kan användas för en definierad publik i en specifik situation.

Den syn på retorik som präglar denna uppsats utgår i stället från Foss och Griffins beskrivning av en perspektiverande retorik. Där beskrivs målet med retorik i relation till att utforska och ifrågasätta de gemensamma resonemangen för att skapa förståelse för en fråga till skillnad från att undersöka en enskild retors persuasionsförsök (2016:80). I uppsatsen omfattar jag denna retoriksyn som fokuserar på att kritiskt granska den diskurs vi lever i och tolka hur den kan påverka vår uppfattning om omvärlden. Genom detta synsätt är det inte enbart enskilda argumentativa handlingar som påverkar retoriskt utan en generell inramning i dagspressen kan då ses som relevant att undersöka. Härtill vill jag lyfta Poulakos sofistiska syn på retorikens funktion där en talare har som plikt att visa vad som är möjligt och påverka publiken att acceptera det möjliga (2016:23–24). Jag tolkar det som inte enbart den enskilde talarens plikt utan som ett kollektivt ansvar att gemensamt inspirera till att se det möjliga och agera utifrån vad som skulle kunna vara i komplexa problem som klimatfrågan. Perspektivet blir relevant i uppsatsen i och med den argumentativa ansatsen där jag vill argumentera för att vi alla har någon form av plikt att argumentera för vad som är möjligt att göra i klimatfrågan. Därmed ser jag också en funktion i att påtala synen på retorik som politisk handling som går att tolka från Aristoteles resonemang som kopplar förmågan att uppfatta det övertygande eller övertalande i varje enskild situation med politiskt deltagande och medborgarskap¹ (Aristoteles 1355b). Att se retorik kopplat till medborgarskap innebär också att se människan som kollektivt situerad med rättigheter och skyldigheter. Funktionen hos medborgarskapet blir extra tydligt i relation till klimatkrisen eftersom det är en fråga vi måste tackla tillsammans. Slutligen vill jag lyfta Burkes beskrivning av påverkan och övertalning som framkommer i *A Rhetoric of Motives* där han menar att ”You persuade a man only insofar as you can talk his language [...] *identifying* your ways with his” (1969:55). Funktionen identifikation har för att vi ska ta till oss ett budskap är enormt viktig och blir extra relevant när det kommer till frågan om ansvar. Identifierar vi oss inte med den bild av den ansvarige som inramningen målar upp är det svårare att känna ansvar för frågan och därmed mindre troligt att man agerar.

3.2. Inramning – framing

Inramningsteorin utgår från konceptet ”ramar”. En ram går att likna med ett perspektiv eller en specifik infallsvinkel och framträder på en större nivå genom en komplex samverkan mellan ord,

---

¹ Medborgarskapet var dock enbart för fria män (Hellspong 2011:34)

bilder och uttryck. Inramning som koncept beskrivs ofta som ett ”tolkningsschema” som påverkar hur vi uppfattar vår omvärld och som hjälper individer att ”lokalisera, uppfatta, identifiera och benämna frågor, händelser och ämnen”. Ord ses som utlösare till meningsskapande, vilka tolkas utifrån vår kulturella uppfattning och världsbilder (Nisbet 2010:46).

Den klassiska inramningsteorin utgår från kognitiv psykologi och har sedan vidareutvecklats inom medievetenskap och sociologi (ibid.). Det kvantitativa tillvägagångssättet innebär att olika inramningar identifieras och sedan testas på olika målgrupper för att se hur dessa reagerar. I retorikvetenskapliga studier skiljer sig metoden åt och fokuserar då på att analysera ramar och deras potentiella påverkan. Kuypers ger en bred översikt över inramningens funktioner och över teorins grundantaganden och argumenterar för att ramar är enormt kraftfulla och har stor makt över hur vi tolkar och uppfattar olika frågor och situationer då de filtrerar vår perception av världen och gör vissa aspekter mer betydelsefulla än andra (2009:181). När vi kritiskt analyserar något inom retorikvetenskapen ges vi en möjlighet att med kritisk blick se på medvetna eller omedvetna försök att övertyga och påverka (ibid:290). Den retoriska blicken på inramningsanalys innebär således även en subjektiv tolkning där kritikern tolkar och analyserar den påverkan olika ramar kan ha. Avslutningsvis menar Kuypers att inramningsanalys är bra för komparativa analyser och är ”particularly well-suited for determining the world-views of those producing the discourse being studied” (2009:198). Detta motiverar även användandet av teorin då syftet med uppsatsen är att skapa större förståelse av hur vi resonerar, något som präglas av världssynen. Härtill vill jag poängtera en funktion som Nisbet lyfter, nämligen att ramar beskriver varför något är ett problem, vem eller vad som är ansvarig för det och vad som bör göras åt det (2009:15).

Entman betonar funktionen som inramningar har och menar att de definierar problem, diagnostiserar orsaker, ger moraliska omdömen, samt ger förslag på botemedel (1993:52). Dessa ramar menar Entman förekommer i texter via ”förekomsten eller bristen av speciella nyckelord, fraser, stereotypa bilder, källor till information och meningar som ger tematiska förstärkningar av kluster av fakta eller omdömen” (ibid.). Dock finns det ingen garanti för att de ramar som guidar mottagarens tänkande är desamma som de avsändaren hade som intention eller det som forskaren upptäcker. Att göra något mer framträdande (*saliency*) i en text ökar dock chansen att mottagaren uppfattar informationen och påverkas av den för att se på ett problem på ett visst sätt (ibid:52–54). Att ge viss information en mer framträdande roll menar Entman kan ske via placering eller repetering, eller genom att associera dem med kulturellt bekanta symboler (ibid:53). I denna

uppsats undersöks ett stort urval av texter och de generella *topos* som används för att prata om aktörer och handlingar inom klimatet är de som eftersöks, därför kommer fokus framför allt landa på repetering som funktion i att göra något framträdande. De ansvariga och de handlingar som förekommer ofta i materialet tolkas därmed som att de har en stor roll. Inramning som teoretiskt raster används även i konstruktionen av en analysmetod som syftar till att finna vilka vi tillskriver ansvar för att agera i klimatfrågan och vilka handlingar dessa tillskrivs. Avslutningsvis är det värt att notera att ramar belyser vissa aspekter av verkligheten och riktar då även bort uppmärksamhet från andra aspekter. Därmed definieras de även av vad som inte finns med och ”Karaktererna, orsakerna och konsekvenserna av ett fenomen blir radikalt ändrade när förändringar görs i vad som är framträdande, vad som är undantryckt och speciellt i hur observationerna klassificeras” (Edelman 1993:232 i Entman 1993:54). För att hantera den komplexiteten har jag valt att klassificera observationerna utifrån tydliga principer se kapitel 4.2.1.

3.3. Doxa

Doxa som begrepp härstammar från den klassiska retoriken och berör de ”försanthållanden som publiken har” (Lindqvist Grinde 2016:31). Den tolkning jag vill ta fasta på är vad vi oreflekterat tar för givet inom en viss grupp. Rosengren beskriver detta som: de ”[...] försanthållanden, trosföreställningar, fördomar, åsikter etc. som är de rådande inom en [...] grupp” (1998:10). Det är en slags samlad form av kunskap och verklighetsuppfattningar eller perspektiv och innefattar olika former av ”gemensamma värden, synsätt, försanthållanden och tankevanor [som kan] hittas via deras språkliga uttrycksformer eller urskiljas som återkommande resonemangssätt” (Wolrath Söderberg 2012:71). En analys av de ord, uttryck och resonemang som används medvetet eller omedvetet för att rama in en viss fråga kan därmed ge en insikt i *doxan*. En *doxa* kan dock vara svår att få syn på när man själv är en del i den då vi ”lever med och genom den” (Rosengren 2008:79–80). Genom att undersöka vilka aktörer som ramar in som ansvariga att agera i relation till klimatet hoppas jag kunna få en inblick i den allmänna kollektiva kunskapen kring dessa frågor. Denna kollektiva kunskap kan i sin tur i viss mån forma och bestämma ”vad och hur subjektet tänker och uppfattar” (Rosengren 2008:80) och därmed kan den kollektiva *doxan* i vårt samhälle kring ansvar i klimatfrågan påverka hur vi som individer resonerar i frågan om ansvar.

Rosengren menar att för att komma åt *doxan* behövs verktyget *topiken* som kan användas för att komma åt de tankefigurer, inrotade värderingar och föreställningar som formar vår

verklighet. Genom att beskriva de *topoi* som dominerar olika samhällen kan man också beskriva samhället (2008:91–92). Rosengren konstaterar också att "[o]m man lyckas visa att en viss topos eller par av topoi intar en central plats i den aktuella doxan kan detta utan tvivel användas som en utgångspunkt för ett försök att kategorisera doxan" (ibid:94). Det kan i sin tur bidra till förståelsen för hur man tänker och varför man agerar på ett visst sätt (ibid.). Då uppsatsen motiveras utifrån att det verkar finnas ett gap mellan attityder och handlingar hoppas jag med detta teoretiska ramverk få syn på hur vi skapar världen och handlingar i relation till klimatfrågan.

Det är värt att notera att den journalistiska världen har sin egen doxa och sitt eget fält, där ingen nyhet slipper undan sållningen som det journalistiska urvalet ger utifrån tanke kategorier och omedvetna val (ibid:74). Med hänsyn till den påverkan mediernas inramningar har för hur gemene person uppfattar och tillskriver ansvar för politiska frågor som Iyenger lyfter (1990:22) vill jag dock påstå att mediernas inramning av en viss politisk fråga, med sin makt och inflytande, både kan påverka hur publiken resonerar och till viss del ses som representativ för hur kollektiva tankeströmningar och resonemang ser ut. Rosengren påtalar också att "den som intar en retorikfilosofisk position ständigt måste ta hänsyn till och kanske genom sin argumentation omskapa den *doxa* som råder i de frågor som intresserar [...]" samt att kunskap om *doxan* gör att vi kan förändra den (1998:16). Därmed tillkommer den argumentativa aspekten av uppsatsen där jag vill vara tydlig med att jag som skribent har ett syfte att vilja verka för mer handling i klimatfrågan.

3.4. Topos som meningsskapare

Doxa, eller doxologi som retorikfilosofiskt och teoretiskt ramverk tillåter uppsatsen att tolka fynden i analysen utifrån ett filosofiskt perspektiv där doxa och *topoi* lyfts som viktiga element för att förstå världen. *Topos* eller *topoi* blir därmed också relevant för uppsatsen och beskrivs av Lindqvist Grinde som mångtydigt och kan tolkas som "de utgångspunkter som är gemensamma, genrespecifika och som bildar grund för ethos och pathos" (2012:53). Den syn på topos som framkommer i denna uppsats tar dock främst avstamp i Wolrath Söderbergs syn på topos som meningsskapande, kontextuella och argumentativa (2012:114).

Wolrath Söderberg definierar topos som "diskursiva redskap som strukturerar vår förståelse, men det är alltså inte alla tänkbara sådana redskap utan de som är karaktäristiska för,

eller tillskrivs vikt, i en viss argumentationspraktik” (2012:112). Topos är enligt det synsättet, sådana diskursiva redskap som vi argumenterar *om* (diskussionspunkter) eller *med hjälp av* (diskussionsgrunder och diskussionsoperationer) (ibid.). För att skapa en djupare förståelse för hur vi inom den svenska *doxan* resonerar kring ansvar att agera i klimatfrågan ämnar denna uppsats finna exempel på dessa *topos* då de är sådana redskap som vi förhandlar *om*, vilket innebär att det på samma gång är det som är gemensamt och det som särskiljer oss från andra kollektiv och praktiker (ibid:112–113). ”Toposen utvecklas i kollektiv och praktiker, men används också som tankeredskap i vårt inre övervägande” skriver Wolrath Söderberg (ibid:114). Detta blir av vikt för förståelsen för *topos* såväl som för anknytningen denna teori har i uppsatsen. De *topos* som utvecklas i kollektiv används i vårt inre övervägande och torde med denna teoretiska syn på meningsskapande alltså även påverka det individuella såväl som det kollektiva resonandet och i längden även agerandet. Wolrath Söderbergs teori ska därmed användas i uppsatsen som en förståelseram vilken knyter samman förståelsen för hur inramningar kan påverka det kollektiva meningsskapandet och förståelsen för resonemanget.

Sammanfattningsvis kompletterar de olika teoretiska synvinklarna varandra. Då *topos* i enkel mening kan ses som utgångspunkter, eller utsiktsplatser för att se på ett specifikt ämne blir fynden i kartläggningen ett slags schema över *topos*en ”aktörer” och ”agerande” i frågan klimatförändringar. Hur vi resonerar om dessa *topos* ger på så vis en fingervisning om vilka diskussionsgrunder som vi tar för givet i det kollektiva samtalet om ansvar att agera i klimatfrågan, vilket kan synliggöra delar av meningsskapandet och säga något om den *doxa* som finns i samhället. De kollektiva resonemangen kan i sin tur påverka hur individen resonerar, vilket i sin tur enligt inramningsteorin och den tidigare forskningen om gapet mellan attityder och agerande kan bidra till förståelsen för varför vi agerar eller inte agerar som vi gör i klimatfrågan. Det ger möjlighet att i uppsatsen diskutera inte bara den retorikvetenskapliga relevansen utan även den samhälleliga relevansen.

4 Material och metod

I det följande avsnittet beskrivs först insamling och urval av material och sedan den metod som använts för att tolka materialet. Ansatsen i uppsatsen utgår från att finna inramningen av ansvar och handlingar klimatfrågan. Till skillnad från den klassiska inramningsteoretiska metoden söker uppsatsen dock inte analysera den direkta effekten en inramning ger på en specifik mottagare

utan i stället finna de *topos* vi resonerar om kollektivt i frågan. Jag använder först en metod för att samla in och kategorisera den data som ska undersökas och sedan tolkar jag de ramar som framkommer i materialet, under kapitel, 5, i relation till teori och tidigare forskning

4.1. Datainsamling

För att identifiera vilka ramar som finns kring ansvar och agerande i rapporteringen om IPCC-rapporten har jag sökt efter artiklar i Retrievers mediearkiv med IPCC explicit utskrivet. För att avgränsa har enbart artiklar som publicerats i 4 stora webbversioner av dagstidningar under det första dygnet efter rapporten släppts valts ut. Artiklarna publicerades i *Dagens Nyheter*, *Svenska Dagbladet*, *Expressen* och *Aftonbladet*. Tidningarna valdes då de är fyra av de största tidningarna i Sverige och en stor andel människor får fortfarande sin information via nyhetstidningar (Myndigheten för press, radio och tv 2021). En analys av artiklar i dessa tidningar kan därmed ge en indikation på vilka resonemang som är vanliga och som kan tänkas påverka gemene person. Dagen då rapporterna publicerades valdes dels för att avgränsa materialet, dels då nyhetsvärdet är större när något ligger nära i tid (Strömbäck 2014:162). Den övergripande inramningsanalysen fokuserar därmed på alla artiklar som publicerades i webbversion i ovanstående tidningar dagen då rapporterna publicerades. År 2018 är det den 8 oktober och då publicerades 28 artiklar, år 2021 är det den 9 augusti och då publicerades 29 artiklar. Alla artiklar som uppfyller kriterierna ovan inkluderas i analysen, det inkluderar nyhetstexter, kolumner, ledare och debattinlägg. Analysen har sedan legat till grund för att identifiera och tolka de olika resonemangssätt och inramningar som återfinns angående ansvar för klimathandling. Temat i materialet är dock en internationell angelägenhet och därmed kan resultatet för kopplingen mellan uppsatsen och individens agerande kännas något oklar. I den inledande undersökningen av materialet framkom även den övergripande inramningen som präglad av rapportens globala status. I relation till detta kan resultatet av studien kritiseras något då en betydande inramning redan var etablerad i valet av fråga. Mediers makt gör dock att det går att argumentera för mediernas ansvar att aktualisera och engagera i frågan oavsett tema. En analys av andra artiklar, artiklar publicerade andra dagar eller med andra frågor inom klimatfrågan hade kunnat belysa andra aspekter av synen på ansvar att agera i klimatfrågan och denna studie får ses som ett bidrag till att öka förståelsen för hur vi resonerar om ansvar i den allmänna *doxan* i Sverige.

Valet av IPCC-rapporten grundar sig dels i rapportens nyhetsvärde, dels då den är återkommande och därmed möjlig att undersöka komparativt för att se om någon utveckling sker över tid. Då den har högt nyhetsvärde och rapporteras om i de flesta medier skulle också sannolikheten att rapporteringen når utanför de som befinner sig inom en klimatpolitisk ”bubbla” öka. Valet av alla artiklar publicerade dagen då rapporterna publicerades i fyra stora nyhetstidningar gjordes för att begränsa materialet men ändå få ett tillräckligt stort urval för att kunna resonera om en bredare allmän *doxa* i frågan. Syftet med uppsatsen är att skapa större förståelse av de generella underliggande resonemangen om ansvar, inte specifika åsikter, och majoriteten av artiklarna var också nyheter, vilket grundar för en mindre argumentativ ansats hos skribenterna jämfört med exempelvis debattinlägg eller krönikor. Valet av material täcker å andra sidan enbart en del av svenskarnas mediekonsumtion och studier om resonemangen i radio, tv eller sociala medier skulle kunna ge andra intressanta resultat men kräver en mer omfattande uppsats. Sammanfattningsvis utgör materialet ett intressant urval att undersöka i relation till hur media ramar in frågan om ansvar och handlingar i klimatfrågan.

4.2. Analysmetod

För att finna vilken inramning som görs av ansvar och handlingar i relation till klimatfrågan i ett stort material och då förhoppningsvis kunna säga något om hur de kollektiva resonemangen i frågan ser ut har jag analyserat inramningen utifrån en metod som kortfattat kan beskrivas utifrån följande steg: 1. Kartläggning av aktörer och handlingar, där handlingen ramar in aktören och dess ansvar att agera. 2. Resultaten från kartläggningen klumpas samman utifrån betydelse och kategoriseras vilket bildar två ordlistor, en för varje år. 3. Fynden i dessa ”ordlistor” analyseras i relation till teori och tidigare forskning i analyskapitlet. De olika stegen beskrivs närmare i det kommande kapitlet och motiveras utifrån Kuypers beskrivning av inramningsanalysen där man ska söka efter teman som är ”the subject of discussion, or that which is the subject of the thought expressed” (2010:302). Ett sätt att finna dessa är att göra en ”close textual reading” där man söker efter teman och ramar (ibid.). Kuypers beskriver en metod där detta görs genom att först läsa igenom materialet och leta efter teman och ramar för att sedan gå tillbaka in i materialet och utifrån dessa teman ”leta efter nyckelord, fraser, koncept och benämningar som belyser hur dessa teman ramats in” (ibid. egen övers.). Ansvar ses här som när en aktör tillskrivs en handling att agera eller när det finns ett orsakssamband till problemet. Eftersom jag är ute efter att finna

ansvar för handlande i klimatfrågan har jag därför valt att ha aktörer som teman och sökt efter hur de ramas in av de handlingar som de tillskrivs att de antingen gör, inte gör eller bör/ inte bör göra samt de tidigare handlingar som beskrivs som orsak till problemet. Principerna för denna kategorisering följer nedan.

4.2.1. Steg 1. Kartläggning

Det första steget berör att identifiera aktörer som har ett ansvar i texterna. Här inkluderas alla aktörer som på något sätt beskrivs som att de ska göra/inte göra något i klimatfrågan, som gör/inte gör någonting i klimatfrågan samt de som orsakat problemet. Dessa aktörer ramas in av den handling som de ska genomföra, genomför eller har genomfört. Därtill noteras även ytterligare beskrivningar av aktören när de förekommer och kategoriseringen kan exempelvis se ut som i tabell 1.

”Vi behöver alla hantera det här som en kris här och nu”

Aktör	Handling
Vi	1. Hantera som kris
<i>[alla]</i>	

Tabell 1. Exempel på kartläggning.

Kategoriseringen följer att den som ska göra något är aktören ”vi”, vad som ska göras är att ”hantera som en kris”. Vad som räknas in i de olika kategorierna är dock inte alla aktörer som nämns eller alla handlingar som nämns, exempelvis inkluderas inte aktörer som uttalar sig om något eller fungerar som källa till informationen eller handlingar som inte relateras till klimatförändringen. Principerna för kategoriseringen följer utifrån tabell 2.

Aktörer	
Den/Det som agerar, inte agerar, ska agera eller inte ska agera. Samt den som orsakat problemet.	
Ja 1. Den som gör/ska göra något, den som inte gör/ inte ska göra något. <i>”Kanada</i> måste minska sina utsläpp” <i>”Det är inte individen som ska agera”</i> 2. Handlingen ska ha med agerande i klimatfrågan att göra. <i>”Semesterglada svenskar åker till Thailand”</i> tas inte med då det kräver tolkning för att se anknytningen till klimatfrågan. 3. Aktörer som beskrivs som orsakande till problemet. <i>”Människans aktivitet ligger bakom klimatförändringarna”</i>	Nej 1. Som objekt, den som blir utsatt för något/ där något sker. <i>”Bränderna i Kanada”</i> 2. Handlingar som inte relateras till agerande i klimatfrågan <i>”Vi tittar på TV och ser då hur världen förändras”</i> 3. Aktörer som agerar som källa till information eller som uttrycker en åsikt. <i>”Sven Svensson</i> på SMHI menar/säger att.../ <i>”Enligt IPCC-rapporten”</i>

Handlingar

A (aktör) *ska/ ska ha/ ska inte/ gör/ gör inte/ H (handling), A:s H orsakar problemet, [Om] A gör/inte gör kommer H kommer något ske.*

Ja	Nej
1. Handlingar där en aktör ska agera eller agerar. "Sverige måste <i>ställa om</i>" 2. Handlingar där en aktör inte agerar/ inte ska agera. "Den enskilda <i>individens handlingar</i> ska inte spela roll" 3. Där det finns ett orsakssamband mellan tidigare ageranden/skeenden och klimatproblemet. I dessa fall listas handlingen och det handlingen orsakat. [O] "Uppvärmningen sker på grund av <i>människans aktivitet</i>" 4. Handlingar med en implicit aktör "<i>Fossila bränslen</i> måste <i>sluta användas</i>" 5. Ord som tydligt implicerar en handling tas med. Sådant A <i>ska ha</i> "Klimatavtal, politik" 7. Handlingar som beskriver vad som sker <i>Om</i> något inte görs eller <i>Om</i> något fortsätter att ske. [Om] "Fortsätter vi som nu kommer extremväder bli värre".	1. Sådant som beskriver skeenden utan att någon, explicit eller implicit gör det. "Temperaturen stiger vilket resulterar i extremväder på hela jorden" 2. Hypoteser om vad som kommer att ske om något inte görs eller hypoteser om vad som kommer att behöva göras i framtiden. "I scenario fyra kommer länder att konkurrera med varandra" 3. Sådant som beskriver hur något är. "Kopplingen mellan utsläpp, klimatpåverkan och extremväder är tydlig"

Tabell 2. Principer för kategorisering i kartläggningen.

Utifrån ovanstående resonemang motiveras principerna för att finna aktörer då de fokuserar på aktörer som agerar, bör agera eller orsakar problemet. Principerna för handlingarna är att de ska göras av aktörerna eller av en implicit aktör som om den var utskriven skulle falla in i principerna för kategoriseringen av aktörer. Handlingen ramar in aktörens ansvar att agera i klimatfrågan. För att finna aktörer och handlingar gjordes först en genomläsning där aktörer och handlingar skrevs ned i bilaga 3 och utifrån det skapades principerna i tabell 2. Texterna lästes sedan igenom igen med principerna som mall vilket då möjliggjorde att jag kunde leta aktivt efter de aktörer och handlingar som kom fram i det första steget. På så vis har jag i likhet med Kuypers beskrivning av inramningsanalys (2010:302) först låtit materialet tala först, för att inte färga analysresultatet av att jag på förhand bestämmer vad jag letat efter, och sedan säkerställt att metoden genomförs strukturerat genom att använda fynden från steg 1 som mall för vad som kategoriseras i sammanställningen.

Målet med kategoriseringen är att göra en överskådlig sammanställning av de olika aktörer som förekommer i relation till agerande i klimatfrågan och de inramningar som görs av dessa genom de handlingar de tillskrivs. Därmed har jag i minsta möjliga mån omformulerat meningarna från artiklarna i kategoriseringen. Det gör att formen vad som kategoriseras som handling eller aktör kan skilja sig åt något, framför allt gällande handlingar. Ibland är det som benämns som handling eller agerande ett ord, ibland en fras. Principerna för vad som valts har

dock varit desamma för alla artiklar, även om de sedan presenteras olika beroende på hur de förekommit i originaltexten. I några av artiklarna fanns också en nivå av möjlighet på handlingen och detta noterades då det kan påverka uppfattning av om en handling är genomförbar, vilket i sin tur kan påverka benägenheten att genomföra den (Kollmuss & Agyeman 2002:252). Det kan vara ord som *går*, *går inte*, *möjligt*, *svårt*, *omöjligt*. Dessa förekommer inte för alla handlingar men noteras i bilaga 1–2 när de finns.

Den traditionella inramningsteorin fokuserar främst på att analysera en text för att hitta det som är framträdande som betydelsefullt i texten. I denna uppsats argumenterar jag för att förekomsten av olika aktörer och handlingar ramar in ansvaret för handling i klimatfrågan med fokus på det som Entman beskriver som *diagnostisering av orsak* samt *förslag på åtgärder för problemet* (1993:52). Då analysen inte fokuserar på inramningarna i enskilda artiklar utan den generella inramningen av specifika aktörer och handlingar kopplat till klimatfrågan lyfts kategoriseringarna ut ur sin kontext. Detta skulle kunna ses som problematiskt då metaforer, problembeskrivningar eller avsändare i de olika artiklarna skulle kunna påverka inramningen som sker i just den artikeln. Jag vill dock argumentera för att denna kategorisering just eftersom den inte knyter an till inramningen av problemet i varje enskild artikel i stället kan säga något om den generella inramningen av de aktörer och handlingar som förekommer i media.

4.2.2. Steg 2. Kategorisering

Steg 2 innebär att fynden från steg 1. kategoriseras. Kategoriseringen innebär att alla aktörer som är liknande klumpas samman och räknas ihop. Aktörer med liknande betydelse läggs också i samma kategori, antingen utifrån samma betydelse som exempelvis *världen* och *världens* eller utifrån liknande tilltal som exempelvis *jag*, *man* och *du*, vilka alla har personligt tilltal tillskillnad från kategorin *privatperson* och *individ* som hamnar på samma aktörsnivå men i en egen grupp. Kategoriseringarna är också desamma för båda åren för att möjliggöra jämförelse. Handlingarna som följer aktörerna inom samma grupp klumpas också samman och redovisas utifrån frekvens i bilaga 1–2. Tillsammans bildar detta en ordbok där beskrivningen av den ansvariga återfinns i form av handlingarna. Varje gång en aktör eller handling förekommit noteras de med xSiffra. I exemplet nedan går det att läsa att år X förekom aktören ”vi” 15 gånger, handlingarna som knöts till aktören var sju stycken inom kategorin ”fatta beslut”, fem stycken inom kategorin agera osv. Då en aktör kan tillskrivas flera handlingar listas aktören enbart en gång per förekomst i det formatet per artikel medan alla handlingar räknas med.

Ansvar	Handling
Vi x15	1. Fatta beslut x7 2. Agera x5 3. Minska utsläppen x1 Tot: 13

Tabell 4. Exempel på kategorisering i ordlistorna.

I analysen lyfts resultaten från ordlistorna fram och diskuteras i relation till tidigare forskning och teori. I kategoriseringen noterade jag också olika tematiska nivåer som aktörer befinner sig på och därmed skapades ordlistorna utifrån följande kategorier: individuella aktörer, kollektiva/ospecificerade aktörer, politiska/ globala aktörer, ekonomiska aktörer samt övriga aktörer och handlingar utan explicit aktör. Listorna i bilaga 1–2 presenterar de olika aktörerna inom respektive kategori utifrån hur ofta de förekommer i materialet.

4.2.3. Steg 3. Analys

Fynden från kartläggningen och kategoriseringen ovan presenteras och analyseras i relation till teori och tidigare forskning i kapitel 5. I tolkningen av kategoriseringen inspireras jag av Foss beskrivning av tolkning i en klusteranalys där frekvens lyfts som viktigt (2018:64). Därmed presenteras framför allt de aktörer och handlingar som identifierats som frekvent förekommande i materialet utifrån de övergripande teman som funnits, har en aktör enbart förekommit en gång lyfts detta alltså inte i analysen utan fokus ligger på de aktörer och handlingar som förekommer oftast. Detta för att finna de kollektiva resonemang vilka aktörer vi förväntar oss agera i klimatfrågan eller som orsakat klimatkrisen. Inramningens funktion i att belysa något innebär dock alltid att rikta bort ljuset från annat. Därmed kan det även vara intressant att en aktör som borde åläggas ansvar att agera inte förekommer frekvent i rapporteringen, detta tas med i diskussionen. Inramningen kan dels ses som representativ för de doxologiska kollektiva sätten att resonera i frågan, dels påverka individens inre resonemang och känsla av ansvar. Med detta hoppas jag således kunna bidra till förståelsen för hur vi resonerar och därmed kanske även agerar i klimatfrågan. Resultaten diskuteras nedan.

5 Analys

Resultaten kategoriseras och redovisas i bilaga 1–2. Där redovisas alla aktörer och handlingar i form av de ordlistor som steg 1 och 2 i metoden ledde fram till. Resultatet har också

kategoriserats utifrån olika aktörskategorier. Se tabell 5. för procentuell fördelning av de olika kategorierna. Procentandelarna hänvisar till andel aktörer inom kategorin utifrån den totala mängden aktörer. Procentandelen gällande handling visar dels hur många procent av aktörskategoriens handlingar som tillskrivs aktören utifrån alla aktörer med handlingar samt utifrån alla handlingar totalt.

I det kommande presenteras i huvudsak de ansvariga och handlingar som har varit frekvent återkommande i artiklarna och åren 2018 och 2021 jämförs löpande utifrån de olika aktörsnivåerna. I diskussionskapitlet fördjupas diskussionen utifrån resultaten i relation till tidigare forskning samt teori.

Nivå	2018	2021
Individ	Aktör: 17 % Handling med aktör: 24% Handlingar totalt: 16 %	Aktör: 10 % Handling med aktör: 16% Handlingar totalt: 13 %
Kollektiv/ ospecificerat	Aktör: 30 % Handling med aktör: 27% Handlingar totalt: 18 %	Aktör: 44 % Handling med aktör: 43% Handlingar totalt: 34 %
Politisk/ global	Aktör: 44 % Handling med aktör: 44% Handlingar totalt: 30 %	Aktör: 31 % Handling med aktör: 29% Handlingar totalt: 23 %
Ekonomiskt	Aktör: 6 % Handling med aktör: 4 % Handlingar totalt: 2,5 %	Aktör: 7 % Handling med aktör: 7 % Handlingar totalt: 5,5 %
Övrigt	Aktör: 3 % Handling med aktör: 2 % Handlingar totalt: 1 %	Aktör: 9 % Handling med aktör: 5 % Handlingar totalt: 4 %
Handlingar utan aktör	Handlingar total: 30 %	Handlingar total: 20 %

Tabell 5. – Procentuell fördelning av aktörskategorier och procentuell fördelning av de handlingar som aktörerna tillskrivs.

5.1. Individens ansvar

Totalt återfinns en relativt låg andel ansvariga aktörer på den individuella nivån, endast kategorierna övrigt och ekonomiskt är lägre, och står då för ca 17 procent år 2018 och ca 10 procent år 2021. De aktörer som båda åren är mest frekvent förekommande inom kategorin är *man, du, jag, privatpersoner, individ* 2018 och *man* samt *privatpersoner* 2021. År 2018 är de vanligaste handlingar som tillskrivs aktörer inom denna kategori att *ställa krav på politiker, hantera klimatångest, omvandla ångest till handling, fokusera på vad man kan göra, engagera tillsammans* samt handlingar som att *se över sitt eget liv, sina resor, energianvändning, dra ner på kött, äta mer vegetariskt och sluta flyga*. 2018 ska individen också *inspireras, dela oro med*

andra, ändra vårt synsätt och våra vanor. År 2021 återfinns också dessa handlingar men i lägre frekvens. Dessa handlingar kan ses som positiva utifrån Stoknes resonemang där vi fokuserar på positiva handlingar som *ger* snarare än *tar* (2015:111) och de knyter även det individuella ansvaret till en större helhet vilket är bra då ingen enskild individ kan eller bör ta på sig hela ansvaret själv. Handlingarna är dock inte speciellt konkreta och den diffusa nivån gör att vi får ett längre steg till handling. Inramningens fokus kan också skapa grund för resonemang utifrån klimatkontot där vi exempelvis riskerar att legitimera klimatskadligt beteende som att flyga med argumentet att vi ju är med i ett kollektivt engagemang (2021:33).

År 2021 är handlingarna att *lägga tryck på politiker, ta bättre beslut i vardagen och inte skjuta klimatångesten från sig* vanligast. År 2021 förekommer dock även aspekter som *konsumtion, transport och källsortering* men här nämns det snarare som en kompensation för att undvika ångest och inte som något vi ska fokusera på. Handlingarna 2018 är också mer konkret kopplade till vardagen och berör sådant som *sluta flyga, sopsortera, spara energi, minska körning, dra ner på kött och se över sitt liv.* 2021 kopplas vardagen till handlingar som *ta bra beslut i vardagen* men dessa kopplas inte till andra konkreta handlingar. De konkreta handlingarna i vardagen kopplas år 2021 i stället samman med att *kompensera sig ur krisen* där allt från att *sortera avfall, skänka pengar, engagera sig i debatten och demonstrera* knyts samman med kompensation för att kunna ägna sig åt klimatskadliga beteenden i andra situationer och mer eller mindre köpa sig fri från ångest. Resonemanget påminner om det som Wolrath Söderberg beskriver som *toposet* klimatkonto, vilket innebär att man legitimerar stora klimatskadliga handlingar genom att göra små klimatpositiva handlingar (2021:33). Den skillnad i inramning som går att se från 2018 till 2021 gällande dessa vanliga kompensationshandlingar visar på att vi 2021 är mer medvetna om denna risk och därmed knappt alls fokuserar på att uppmuntra individen att ägna sig åt dessa handlingar. Detta skulle kunna tolkas som något positivt ifall det leder till att vi engagerar oss i klimatpositiva beteenden i alla situationer i vardagen och *tar bra beslut i vardagen.* Då inramningen lägger ett så lågt ansvar på individen riskerar det dock snarare att förstärka funktionen att vi inte agerar klimatvänligt själva då vi flyttar ansvaret till andra aktörer (Kollmuss & Agyeman 2002:252–256). Eftersom vi står inför en omställning där alla delar av samhället måste göra allt och lite till menar jag att resonemangssättet kan förflytta ansvaret till andra aktörer vilket dessvärre kan bidra till att individen gör mindre trots positiva klimatattityder.

Förändringen i inramning visar på en förflyttning av formen för det individuella ansvaret mellan 2018 och 2021 framför allt då flera inramningar 2021 fokuserar på att fokus *inte ska ligga på individen*. Den enskilda individen ska 2021 inte ta ansvaret utan kanalisera ångesten till *engagemang, arbeta tillsammans* och *agera kollektivt*. År 2018 låg också mycket fokus på handlingar som syftar till att påverka, agera tillsammans och göra saker utanför det individuella men dessa beskrivs i relation till att man ändå ska källsortera, sluta flyga, äta mindre kött osv, år 2021 är dess handlingar inte lika förekommande och beskrivs som mer effektlösa. Det kan enligt Kollmuss och Agyemans resonemang om vikten av kontroll-lokus tolkas som negativt i påverkan på hur benägna vi är att agera (2002:255). Å andra sidan kan uppmaningen till att agera tillsammans främja klimatvänliga beteenden om det tolkas som att andra gör det och att vi kan bli del i ett socialt nätverk (Stoknes 2015:108). Inramningen är tydligare 2021 då den är mer frekvent förekommande och får större tyngd i resonemanget, men återfinns till viss del redan 2018, då med mer fokus på att vi ska *höra av oss till politiker, omvandla ångest till konkret handling och rösta*. De sistnämnda är handlingar som återfinns kopplat till aktören *jag* och *du* år 2018 och kan därmed ge en mer direkt handlingsuppmaning via det personliga tilltalet. Värt att notera är att det också enbart är tre gånger 2018 som handlingen att rösta på ett parti med en bra grön politik lyfts. Resterande kopplingar mellan det individuella och det politiska kopplar båda åren samman att man ska ställa krav och sätta press, vilket är något mer vaga handlingsuppmaningar. Det är intressant då vi tenderar att resonera utifrån en ganska låg ansvarstillskrivelse till individen och med stor ansvarsförflyttelse till det politiska. Det går att tolka som att vi alltså avskriver själva ansvar och ger det till en aktör som vi egentligen ger handlingsutrymme till utifrån vår roll som medborgare.

Sammanfattningsvis går det att tolka det individuella ansvaret som ganska abstrakt då det inte specificerar vare sig handlingar eller ansvar i någon större utsträckning och förflyttar en stor del av ansvaret till andra aktörer. Även de handlingar individer uppmanas till är att påverka andra aktörer att agera. Fokus har flyttats bort från konkreta handlingar som källsortering och sluta flyga till påverkan och engagemang men också minskat individuellt ansvar för omställning då det var färre omnämningar av aktörer på denna nivå 2021 jämfört med 2018.

5.2. Kollektivets ansvar

Totalt återfinns den näst högsta andelen aktörer här 2018 och den högsta andelen 2021. År 2018 står den för ca 30 procent och 2021 för ca 44 procent. De aktörer som ges störst ansvar är det kollektiva *vi*. Den vanligaste handlingen som definierar aktören båda åren belyser att vi ska *minska utsläppen*. Den tydligaste skillnaden 2021 beskrivs det att *vi definitivt påverkar klimatförändringarna med våra utsläpp*, det är ett otvetydigt fakta år 2021, något som knappt förekommer 2018. Andra handlingar som är framträdande i relation till *vi* är år 2018 att *livsstilen, maten vi äter och så vi lever ger klimatpåverkan, vi ska stabilisera uppvärmningen och ha ny teknik*. 2018 beskrivs också många handlingar som *om vi fortsätter som idag kommer klimatförändringarna fortsätta och vi behöver ställa om, spara energi, fatta att det är allvar och arbete med minusutsläpp*. 2021 ligger ett större fokus på att vi ska *ta beslut, undvika de värsta konsekvenserna, göra något, ställa om, nå målen* samt se *krisen som en kris* och ett *hot*. Funktionen av att se *krisen som en kris* skulle kunna ses som en positiv utveckling utifrån Leiserowitz m.fl. och Nisbets beskrivningar av att hur vi pratar om klimatet påverkar hur vi uppfattar frågan (2014:4; 2010:47). Att anamma konceptet *kris* visar på hur aktuellt och skyndsamt, samt extraordinärt något är och det skulle kunna beskriva hur vi kollektivt börjar förändra hur vi pratar om klimatfrågan. Det kan påverka oss positivt om det skapar en närhet till frågan (Stoknes 2015:27) men det kan också skapa alarmism och rädsla vilket kan leda till apati om det inte kombineras med handlingsuppmaningar som ger en känsla av kontroll och påverkan (Kollmuss & Agyeman 2002:252).

Nästa kategori av aktörer är 2018 *samhället* och 2021 *människan/mänsklig aktivitet*. Här framträder även en av de största skillnaderna mellan 2018 och 2021, nämligen att *människan och mänsklig aktivitet* år 2021 *utan tvivel är orsak till klimatförändringarna*, det är ett *odiskutabelt, otvetydigt fakta*, det är *väldigt tydligt* och resulterar i *extremväder och höjd temperatur*. Av de 39 handlingar som nämns i relation till aktören år 2021 är 35 med ett orsakssamband till klimatförändringarna jämfört med år 2018 då *människan* endast tillskrivs 8 handlingar varav 3 med orsakssamband. År 2018 är i stället handlingar kopplade till människan fokuserade på att *människan kan släppa ut mindre*. Anledningen till att inramningen inte förekommer i lika stor omfattning 2018 är troligen att IPCC rapporten aldrig uttryckt sig så definitivt som den gjorde 2021. I rapporten från 2021 har man nu konstaterat att det är människans aktiviteter som ligger bakom klimatförändringarna (IPCC 2021) och därmed är det inte konstigt att detta plockas upp i

rapporteringen. Utifrån Iyengars resonemang går det att tolka effekten från inramningen som att vi kollektivt borde känna ett större ansvar för åtgärder när vi tillskrivs ansvar för orsak (1990:23). Att se sig själv som ansvarig menar Kollmuss och Agyeman i sin tur kan påverka benägenheten att agera och om identifikation sker mellan gemene person och *mänskligheten* eller *vi* skulle den här inramningen kunna få fler att agera i enlighet med sina beteenden (2002:243). Dock vill jag mena att identifikationsmöjligheten mellan gemene person och den ospecificerade *mänskligheten* eller det ospecificerade *vi* inte är tillräckligt stark för att det ska ske. Distansen mellan ospecificerade stora aktörer och individen skapar också distans till frågan om ansvar vilket Stoknes menar kan påverka vår benägenhet att agera klimatmedvetet negativt (2015:30).

Samhället som aktör får stort utrymme 2018 men inramningen förekommer även 2021 och har båda åren handlingar som belyser att det behövs *omställning, anpassning, ansträngning* och *förändring*. Fokus på samhället och stora ospecificerade aktörer kan bejaka det individuella resonemanget ”Det är systemet som måste förändras, inte jag”, vilket skiftar ansvar för fokus och gör att ingen går före och tar initiativ till att leda omställningen. Det riskerar också att fokusera på att individens och samhällets agerande inte är relaterade vilket vidare kan bli ett hinder för proaktivt klimatarbete (Wolrath Söderberg 2021:12). Resterande ansvariga som nämns men inte i någon större omfattning år 2018 är: *man, jordens befolkning, svenska folket, alla* och *organisationer*. 2021 är det: *det globala samhället* och *kollektivet*. Andra handlingar som förekommer inom denna kategori riktar fokus på vår brist på tillräcklighet i klimatarbetet då vi har handlingar som: *anpassa oss, hantera samhällskollapsen och miljöproblemen* som följer. Detta ska göras genom *att ta beslut, sluta med fossila bränslen* och *göra rätt saker* 2018. 2021 är betoningen på *att göra rätt saker* ännu starkare och innebär att *vara modiga, undvika de värsta konsekvenserna* men vi ska också *leva med det vi gjort mot klimatet*. Handlingarna skulle kunna tolkas som fokuserade på ”förberedelse och etik” något som Stoknes menar är en positiv ominramning som kan gynna handling i frågan (2015:116). Men de går också att tolka som att de värsta konsekvenserna går att undvika och att *leva med det* är ett alternativ, något som i viss mån förminska problemet och kan förstärka tankemönster som att ”det inte finns nära och inte påverkar mig” (Stoknes 2015:30).

År 2021 har betydligt fler olika handlingar på denna nivå och det inkluderar även att *anpassa oss, arbeta stenhårt, välja rätt väg, bromsa utvecklingen, ändra beteenden, göra vad vi kan* och *inte lägga fokus på enskilda individers utsläpp* utan på *systemförändring*. 2018 ska vi

utöver de tidigare nämnda handlingarna: *redogöra för hur man ska gå till väga*, *lägga fokus på utsläpp*, *göra livsstilsförändringar* och *eftergifter*. Båda årens handlingar tyder på en önskan om att konkretisera och samla de handlingar som behöver göras. Denna strävan ser jag som positiv då det blir tydligare att man behöver agera men sammantaget är inramningen fortfarande för abstrakt och mångtydig i relation till handlingar och aktörer på den kollektiva nivån så det finns mer att jobba på. Skillnaden från 2018 visar också på en mer anpassningsbar inställning 2021, dock ska anpassningen inte göras av individen utan av systemet vilket blir svårt att få en konkret förståelse för hur det ska genomföras eller av vem. Det ospecificerade kollektivet åläggs ett stort ansvar men det är svårt att identifiera sig med och möjliggör därmed en bra aktör att förflytta ansvar till för att legitimera sitt eget passiva agerande genom exempelvis resonemanget ”Det är systemet som måste förändras, inte jag” (Wolrath Söderberg 2021:11).

Sammanfattningsvis går det att se att aktörerna för det kollektiva ansvaret inkluderar många ospecificerade aktörer och stora handlingar och ansvaret kan därmed ses som brett och stort. Det berör många samhällsnivåer och de stora utmaningarna *minska utsläppen* och *ställa om* samhället tillskrivs denna kategori av ansvariga. Frågan är så pass bred och svårdefinierad vilket i kombination med att ett stort ansvar åläggs en luddig ospecificerad aktör kan resultera i större möjlighet för individen att inte agera i enlighet med sina attityder. Distansen till frågan och brist på möjlighet till identifikation leder snarare till att inramningen bejakar de beteenden vi har nu och att vi inte ökar benägenheten att förändras.

5.3. Det politiska ansvaret

Totalt återfinns den största andelen aktörer här 2018 och står då för ca 44 procent och den näst största andelen 2021 och står då för ca 31 procent. Den största skillnaden återfinns gällande inramningen av Sveriges roll i frågan. År 2018 återfinns *Sverige* som aktör mer frekvent än 2021 och är då den vanligaste aktören på denna nivå, 2021 hamnar Sverige på plats 4. Inramningen som handlingarna ger visar att vi 2018 resonerade kring att *Sverige* hade ett ansvar att *visa hur klimatomställningen kan genomföras*, det förväntades *ledarskap*. *Rika länder* som Sverige sågs som de enda som kan och har förutsättningar för att *gå före* och *visa vägen*. Sverige ska också *ha utsläpp på noll*, *skärpa våra klimatmål* och *minska utsläppen*. År 2021 får *Sverige* en betydligt mindre roll som ansvarig och beskrivs som ett land som *inte drabbas värst*. Handlingarna är färre och kopplas till att *bromsa utsläppen* samt *förbereda och anpassa oss*. Möjligheten till

förberedelse kopplas till att vi *har råd att bygga bort sårbarhet*. Vad som förklarar detta skifte är svårt att säga men det kan påverka vårt inre resonerande utifrån att det skapar en distans till *var* klimatförändringarnas effekter påverkar, vilket ytterligare kan ge oss uppfattningen av att det inte berör oss, vilket i sin tur enligt Stoknes resonemang kan leda till att vi inte skapar lika stor benägenhet att agera eller för den delen förvänta oss att Sverige ska agera (2015:82). Att Sverige inte längre förväntas vara ett föregångsland tyder också på att vi ställer mindre krav på Sverige som land och kan indikera en förflyttning i inramning av ansvar till en global nivå.

Den nästa vanligaste aktör båda åren är *politiker/na*. De handlingar som definierar aktören är 2018 *ta politiska beslut, stödsystem för omställning, fossilförbud, ta ansvaret, skatter, åtgärder*. År 2021 är fokus snarare på sådant som inte görs eller som görs på fel sätt: *fokuserar för mycket på individens ansvar och kommer inte agera*, men även sådant som ska göras *systemförändringar och fatta beslut*. Den största skillnaden ligger i det tillskrivna ansvaret som förekommer vid flera tillfällen 2018 i form av *ta ansvaret, har ansvaret, är ansvariga* medan tonen 2021 mer lutar åt att politikerna *inte kommer att agera*. Detta tyder på ett minskat förtroende för att politikerna agerar i klimatfrågan. Båda åren återfinns en stark inramning av att det är dessa aktörer som har och måste *ta ansvar* men att ansvaret *inte tas* och att *det saknas politisk vilja*. 2018 har också ett starkare fokus på enskilda partier eller partirepresentanter inom kategorin medan det 2021 talas om *systemförändring* och fler globala aktörer. Övriga aktörer som förekommer år 2018 är andra begrepp för politiker på en nationell nivå: *lokalpolitiker, regeringen, riksdagspartier och statliga myndigheter*. 2021 finns aktörer som: *regeringar, världens beslutsfattare, OECD-länder, deltagande länder i COP21, USA, EU och ledare*. Liknande aktörer förekommer också 2018 men där samsas den globala och den lokala nivån. Även här ser vi en förflyttning av ansvar till en mer avlägsen aktör vilket jag tolkar som negativt i relation till hur det kan påverka klimatvänliga beteenden då det ligger i linjer med resonemanget ”Man borde i stället” som Wolrath Söderberg lyfter och som förflyttar ansvaret (2021:50). Utöver de tydliga kopplingarna till olika politiska aktörer återfinns bägge åren också en stor inramning av ansvar kopplat till ett mer diffust *världen* med aktörer som *länder, världen, världssamfundet, världens ledare, världens beslutsfattare* och *världens länder*. År 2018 är *länder* den 3:e vanligaste aktören, *världens ledare* den 5:e och *världen* den 6:e vanligaste. År 2021 är *världen* den vanligaste aktören och *världens beslutsfattare* den 3:e samt *länder* den 5:e vanligaste. Definitionen av ansvar fokuserar båda åren på handlingar som att *nå Parisavtalets mål*. Något

som 2021 beskrivs som *mycket svårt*. 2021 beskrivs det också som att även om klimatmålen nås *kommer inte klimatförändringarna upphöra* medan 2018 är fokus på att *enas om hur målen ska uppnås, stå bakom parisavtalet och sätta nationella klimatmål*. Även här finns den nationella kopplingen 2018 tillsammans med en större tilltro till målens effektivitet. Inramningen 2018 skiljer sig också från den 2021 i form av att det är en något större andel beskrivningar av möjlighetsnivån som talar om att det är *möjligt att klara målen*. 2018 är det *svårt men möjligt och inte utom räckhåll*. 2021 är det *nästintill omöjligt, ej sannolikt och svårare att nå*. Den verklighet som målas upp 2021 kan tolkas som att den påverkar våra klimatpositiva beteenden negativt då målorienterade resonemang kan skapa en distans till frågan i stället för engagemang (Wolrath Söderberg 2021:50). Den hopplöshet som målas upp 2021 gällande möjligheten att nå målen skulle även kunna resultera i att det känns hopplöst och påverka beteenden negativt (Stoknes 2015:111) men det kan också skapa engagemang med sin känslomässiga tonalitet vilket i kombination med handlingsuppmärksamhet kan påverka våra beteenden positivt (Wormbs & Wolrath Söderberg 2021:320).

År 2018 skrivs det också mycket om handlingen *negativa utsläpp* vilka definieras av möjlighetsgraden som *problematiska, ej tekniskt testade i den skalan och i konflikt med andra mål*. Negativa utsläpp förekommer inte överhuvudtaget i 2021 års rapportering vilket skulle kunna tolkas som att tilltron till den tekniken minskat eller som att det inte längre behövs. *Ny teknik* får också betydligt större tilltro 2018 jämfört med 2021 då tilltron till denna lösning lyser med sin frånvaro. Detta kan vara ett tecken på en positiv utveckling utifrån Wolrath Söderbergs beskrivning av att tron på tekniken som räddare är ”ett vanligt argument för passivitet” då det legitimerar klimatskadliga beteenden då tekniken ändå kommer lösa problemet (2021:14).

Sammanfattningsvis läggs en stor del av fokuset för ansvar såväl som handlingar på den globala/politiska nivån. Det politiska ansvaret återfinns framför allt på en global nivå 2021 jämfört med 2018 då det lokala ansvaret även lyfts. Förändringen kan tänkas påverka oss negativt då det skapar en distans till var ansvaret ligger. Det skapar även en distans mellan gemene person och handlingarna när kopplingen mellan individens agerande och det politiska saknas. Vi lägger ett stort ansvar på politiker i våra resonemang, både ansvar för att agera och för att det inte gjorts tillräckligt. Ansvaret på den politiska nivån har också minskat från 2018 till 2021 vilket skulle kunna tolkas som ett tecken på ett minskat förtroende till politiker.

5.4. Det ekonomiska ansvaret/övriga ansvariga

Totalt stod andelen ekonomiska aktörer för näst lägst efter kategorin övriga andel av tillskrivet ansvar med ca 6 procent 2018 och 7 procent 2021. 2018 förekom de flesta aktörerna enbart en gång och är därmed inte nödvändigtvis representativt för några generella kollektiva resonemang, utan kan stå för den enskilde journalistens världsbild. Dessa kan å andra sidan påverka gemene persons perspektiv på ansvar då de ändå förekommer i medierapporteringen och presenteras således i korthet. 2018 förekom aktörerna *transportindustri* och *företag* två gånger var och *jordbruket*, *köttbranschen* *marknadsekonomin* och *kapitalismen* förekom en gång var. Aktörerna definierades av handlingar som: *kämpar emot skärpa koldioxidkrav*, *ställa om*, *nya tankesätt*, *dela målet*, *minska utsläppen*, *sluta mörda djur*, *kan inte verka i ett vakuum*, *har bieffekter* samt *klimatförändring och miljöförstöring är baksidor*. Här går det att urskilja en klyfta mellan vissa skribenter som menar att företag och marknadsekonomiska aktörer borde ta ett större ansvar i frågan och regleras då de är en av de största orsakande faktorerna till klimatförändringarna och de som har en mer positiv inställning till aktörens funktion i samhället. År 2021 är antalet aktörer något fler och där nämns *banker* som ska *investera fossilfritt*, *öka hållbara och gröna investeringar*, *bolag* som ska *ha gröna investeringar*, *gör för lite men sitt bästa*, *näringslivet* ska *ha frågan på agendan* och *kavla upp ärmarna* samt *kapitalförvaltare och investerare* som ska *rädda klimatet*, *ha hållbara strategier* och *krav på gröna investeringar*. Här är inramningen för ansvar mer positiv och proaktivt uppmanande till konkreta handlingar. Detta skulle kunna visa på ett skifte i den allmänna *doxan* där det råder större konsensus om att ekonomiska aktörer har ett ansvar att agera. År 2021 finns en tydligare koppling till att *investeringarna* ska vara *gröna* medan 2018 är fokus på att *de inte ska vara i kol, olja och gas*. Detta visar på en ominramning i likhet med det Stoknes beskriver som positivt (2015:111). Samtidigt visar förändringen i inramning på en minskning i orsakstillskrivelse vilket kan minska kopplingen mellan aktörer inom det ekonomiskas roll i klimatförändringen. Detta blir intressant i relation till att människan eller mänskligheten tillskrivs ansvar för orsak till klimatkrisen medan den ekonomiska samhällsordning som påverkar människans handlingar bara nämns i förbifarten.

Kategorin övriga utgör 2018 3 procent och 2021 9 procent. 2018 är det aktörer som *IPCC* och *beteendevetarna*. *IPCC* ramas in som en aktör som *skönmålar verkligheten* och *tillhandahåller underlag*, *utvärderar åtgärder* samt *beräknar utsläpp*. *Beteendevetarna* är de som ska *hjälpa oss att ändra vårt synsätt och vanor*. Dessa nämns enbart i enskilda artiklar och

diskuteras inte vidare. År 2021 får *förrorenare* och *forskare* ett svagt ansvar att antingen *stå för notan* eller *sammanställa och sammanfatta forskning*. *Rapporten* blir också en aktör som ska *innebära dödsstöten för kol och fossila bränslen* samt *ge klimatfrågan större uppmärksamhet*. Det riktigt intressanta i gruppen från 2021 är dock aktören *media* som endast nämns 2 gånger. Aktören definieras som att den *borde göra rapporten/frågan till en framsidesnyhet*. Att ålägga medier ansvar för att agera i klimatfrågan genom att lyfta frågan är något som blir intressant i relation till vad som skrevs i inledningen och som Naturvårdsverkets rapport visar, nämligen att majoriteten anser att andra samhällsfrågor är viktigare. Det är frågor som ”brist i vård och omsorg, brottslighet, arbetslöshet samt brister i integrationen” (Naturvårdsverket 2021:6). Med andra ord frågor som får väldigt stort utrymme i media. Att inte media tillskrivs större ansvar att bidra i klimatfrågan blir därmed intressant då media är en aktör som påverkar hur människor uppfattar frågan. Här blir Poulakos resonemang om returns ansvar att visa ”vad som är möjligt” (2016:23–24) relevant. Vi står inför ett enormt komplext hot och då media påverkar vår uppfattning borde det gå att se det som att media har ett ansvar att rapportera om denna typ av frågor på sätt som visar vad som är möjligt samt uppmuntra till engagemang och handling.

5.5. Handlingar utan aktör

Båda åren förekommer en stor andel handlingar utan en explicit aktör. År 2018 är det 30 procent av de totala andelen handlingar och 2021 är det 20 procent. Anledningen till att dessa tas med trots att de inte har en tydlig aktör är att de implicerar en ospecificerad aktör vilket kan bidra till uppfattningen i resonemanget om att saker behöver göras av någon. Då denne någon är ospecificerad kan det bidra till att vi distanserar oss själva från ansvaret om resonemanget att något ska göras, men att det inte är ens eget ansvar förstärks (Stoknes 2015:30). De vanligaste handlingarna presenteras i korthet med fokus på skillnaderna mellan 2018 och 2021. År 2018 är den vanligaste handlingen att *begränsa den globala uppvärmningen* något som beskrivs av möjlighetsnivån som *fortfarande möjligt, inte omöjligt, möjligt i teorin, finns ett fönster öppet* och slutligen *lika sannolikt som om Sverige skulle vinna fotbolls-VM. På både dam- och herrsidan. Tre turneringar i rad*. År 2018 fanns en syn på att det skulle gå att genomföra handlingen trots att vissa enskilda skribenter uttryckte det som väldigt osannolikt. År 2021 är handlingen den tredje vanligaste men möjligheten att klara det beskrivs med termer som *blir svårare, kommer inte att gå, är för sent, möjligt men knappast sannolikt*. Här har med andra ord

ett skifte skett där tilltron till att handlingen kan genomföras har minskat. Detta tolkar jag som låg känsla av kontroll, vilket enligt Kollmuss och Agyeman kan vara ett hinder för klimatvänliga beteenden (2002:252–256). Att handlingar som behöver genomföras inte beskrivs som möjliga att genomföra kan dock kanske påverka uppfattningen att frågan är akut vilket skulle kunna öka vilja till att agera om det skapar rädsla som bidragande faktor till förändring (Wormbs & Wolrath Söderberg 2021:320–322). Dock kan känslan av hopplöshet också påverka viljan till handling negativt (Stoknes 2015:110–11). Den vanligaste handlingen 2021, att *minska utsläppen*, beskrivs också som *nästintill omöjlig* vilket går att jämföra med 2018 då det enbart en gång beskrivs som *en stor utmaning*. 2018 förekommer också handlingen *negativa utsläpp* frekvent något som inte återfinns 2021. Det tyder på en tilltro till negativa utsläpp som nu inte finns kvar i problemformuleringen. Dessa beskrivs dock utifrån sin möjlighetsnivå som att de *kan ske*, men är *förenat med begränsningar* och är *knepigt* och *problematiskt*. Handlingen att *klara/nå klimatmålen* beskrivs i något mer positiva ordalag år 2018 med ord som *möjligt*, *inte utom räckhåll* och *utmaning* medan de hoppfulla orden *möjligt*, *går men svårt* år 2021 får sällskap av *surrealistisk*. Utöver de handlingar som visar på störst skillnader förekommer även andra handlingar, se bilaga 1 och 2.

5.6. Sammanfattning/slutsatser

Analysen har svarat på forskningsfrågorna genom att presentera de aktörer som tillskrivs ansvar att agera i klimatfrågan utifrån rapporteringen kring IPCC-rapporten, de handlingar som dessa aktörer och aktörsnivåer tillskrivs samt löpande diskuterat skillnader i inramningen av ansvar i nyhetsrapporteringen 2018 och 2021. Sammanfattningsvis visar analysen på att det är den stora gruppen *människan* som orsakat klimatkrisen. Det diffusa *vi* och *världens länder* ska ta ansvar för att agera i klimatfrågan. De främsta handlingarna som ska genomföras är stora och omfattande *minskningar av utsläpp* och de största skillnaderna mellan 2018 och 2021 ligger i att *människans aktivitet* ses som *definitiv orsak* till klimatkrisen år 2021 samt att möjlighetsnivån i att klara utmaningen har sjunkit. Den kollektiva ospecificerade nivån tillskrivs mer ansvar på bekostnad av individernas och politikernas ansvarstillskrivning år 2021 jämfört med år 2018. *Individens* ansvar har sjunkit samt gått från *hemmet* och *vardagen* på det privata konsumtionsplanet till att fokusera mer på *att inte skjuta ifrån sig ångest*, *engagemang* och *sätta press på politiker*. Fokus ska dock inte läggas på individens agerande. De inramningar som framträder har också alla haft

en tematisk snarare än en händelseorienterad gestaltning vilket vidare kan forma uppfattningen av att ansvar inte ligger på det individuella planet (Iyengar 1990:35). Samhället och den ospecificerade enskilde måste också agera men detta ansvar som skulle kunna påverka enskilda att känna sig delaktiga i klimatfrågan blir så pass fluffigt, distanserat och abstrakt att det är svårt att anamma och känna identifikation till (Stoknes 2015:27, 30–32). De topos gällande ansvar och handlingar som återfinns i vår kollektiva *doxa* gällande klimatfrågan tenderar att bejaka resonemang som minskar det individuella ansvaret och legitimerar det egna klimatskadliga beteendet. I det kommande diskuterar jag vidare vad de inramningar som funnits i analysen kan ha för påverkan på vårt resonemang och vår förmåga till att agera i klimatfrågan.

6 Diskussion

De inramningar som visat sig i analysen målar upp en bild av hur vi kollektivt resonerar kring frågan om ansvar att agera i klimatfrågan. Detta kan i sin tur enligt den tidigare forskningen och teorierna påverka hur vi agerar, vilket har analyserats löpande i analyskapitlet. Den jämförande och redogörande ansatsen i uppsatsen har också främst belyst hur *doxan* ser ut i frågan och argumenterat för att metoden möjliggör för en förståelse för *doxa*. Att analysera *doxa* möjliggör en kritisk granskning av den och därmed ämnar jag fördjupa diskussionen om hur inramning av ansvar i media påverkar individens attityder och klimatrelaterade beteenden och vilka potentiella konsekvenser detta kan ha för ett proaktivt klimatarbete.

Resonemangen om ansvar och handlingar är breda och ganska allmänna. Majoriteten av handlingar är stora och ger inte direkt tydliga direktiv eller inspirerar till handling i vardagen. De aktörer som är kopplade till de flesta handlingarna är också sådana som gemene person inte nödvändigtvis kan identifiera sig med och det verkar som om våra kollektiva resonemang därmed förflyttar ansvaret till andra aktörer, vilket är en försvarsmekanism och ett hinder för att omvandla klimatpositiva attityder till klimatvänliga beteenden (Stoknes 2015; Kollmuss och Agyeman 2002:243). Det är inte den enskilda individens ansvar att tackla hela klimatomställningen men det är inte heller en anledning för att fortsätta som vanligt och flytta ansvaret någon annanstans. Vår känsla av ansvar påverkas också av kontroll-lokus och den påverkan vi uppfattar att våra handlingar har (ibid.). Inramningen i media riktar vårt resonemang mot att den enskildes handlingar inte alls påverkar när de fokuseras på konkreta handlingar i vardagen utan att det är engagemanget som är det som ger mest effekt, vilket ger ett starkare

incitament att fokusera sitt agerande där (Wormbs & Wolrath Söderberg 2021:321). Å andra sidan är den typen av handlingar i sig en ansvarsförflyttning där den politiska nivån ytterligare får ansvar för handling. Politiker har dock bara det handlingsutrymme som medborgare och näringsliv ger dem via röster, förhandlingar och påtryckningar. Studien har visat att det finns en brist på kopplingar mellan olika aktörers handlingsutrymme och en ansvarsförflyttning centrerad runt luddiga ospecificerade kollektiva aktörer. Kopplingen mellan ansvarsnivåerna tror jag skulle kunna bidra till att öka möjligheten till identifikation mellan den enskilde och de ansvar som de ospecificerade aktörerna åläggs. Här skulle jag vilja tillägga att det som jag anser saknas i rapporteringen och kanske även i det offentliga samtalet om klimatpåverkan är kopplingen mellan individ och kollektiv i form av medborgarskap och demokrati. Medborgarskapet blir relevant ur en retorisk aspekt och kopplingen mellan att agera som medborgare, dvs. engagera sig men också att rösta på en politik där politikerna faktiskt agerar, tappas bort. För att agerandet på en individuell nivå ska få effekt behöver det ses som en del i ett kollektivt agerande där vi inte bara delar attityder kring att mer måste göras utan där vi också behöver koppla samman hur individens agerande påverkar politikernas agens när vi agerar som medborgare och inte som kunder eller konsumenter.

En annan intressant aspekt att notera är att det endast är i ett fåtal av artiklarna 2018 som ansvar läggs på företag/industrier och att det främst kopplas till politikernas förmåga att lagstifta för att begränsa dessa. Detta är intressant då orsaken till klimatkrisen till stor del kommer från den ökning av utsläpp som främst kommer från produktion och drivs av konsumtion. I inramningen från 2021 åläggs *människan* eller *mänsklig aktivitet* ansvaret för klimatförändringarna men jag vill argumentera för att det är det kapitalistiska samhällssystemet och produktionssamhället som har ansvaret. När människan ramas in som ansvarig flyttas fokus för förändrat beteende till individen samtidigt som *mänskligheten* är svårt att känna identifikation med för den enskilde. Det gör att den enskilde kan legitimera bort det personliga ansvaret utifrån resonemanget ”Varför ska jag när inte ens...” eller ”Andra är värre” (Wolrath 2021:7). Om systemförändring ska till, vilket måste ske om vi ska klara utmaningen att begränsa uppvärmningen, behöver även de som producerar koldioxid åläggas mer ansvar. Det är därmed positivt att mängden handlingar som tillskrivs kategorin har växt sedan 2018, men det behövs mer. I rapporteringen ser vi ett stort ansvar tillskrivet det ospecificerade kollektiva och det politiska. Det individuella ansvaret finns med, om än inte lika stort, men de ekonomiska aktörerna tillskrivs inte tillräckligt ansvar. Det

ekonomiska ansvaret ramar 2021 in utifrån handlingar som gröna investeringar och positivt konnoterade begrepp som hållbarhet skulle kunna tyda på en inramning från kostnader till vinster och försäkring, vilket Stoknes menar är positivt (2015:111).

Inramningen av ansvaret behöver också göras på ett sätt som möjliggör identifikation och manar till handling. Olika inramningar skapar också en definition av problemet som gynnar vissa lösningar och perspektiv över andra (Walton 2001: 122). När ansvaret för förändring definieras som politiskt och kollektivt gör det också att aktörer som företag, media och privatpersoner faller undan från problemformuleringen. Detta menar jag dels minskar möjligheten att ålägga dessa aktörer ansvar, dels minskar chansen att de aktörerna tar på sig ansvaret. Jag vill här argumentera för att när en aktör inte finns med i det kollektiva resonemanget och definitionen av problemet i lika stor utsträckning så minskar det faktiska handlingsutrymmet att påverka dem.

Analysen har belyst vissa aspekter av *doxan* i frågan. En toposanalys av mer argumentativa texter skulle kanske kunna ge en djupare insikt i hur resonemangen för att öka engagemanget eller agerandet ser ut och en klassisk inramningsanalys, där effekten av inramningen på människors attityder görs, skulle möjligtvis kunna ge en bredare insikt om hur våra uppfattningar påverkas av inramningen. Som jag konstaterade i inledningen är fokus för denna uppsats dock just gapet mellan attityder och handlingar utifrån ett retoriskt perspektiv. Därmed motiverar jag metoden för analysen då den inte försöker förklara *hur* vi påverkas av inramningen när vi aktivt tar till oss informationen. Fokus har snarare legat på att se *hur* de oreflekterade nivåerna av ansvar och handling i klimatfrågan ser ut i medierapporteringen då det kan ses som representativt för och formande av hur kollektivet såväl som individen resonerar i frågan. Sammantaget kan det ge en insikt om varför vi, trots våra attityder och våra logiska resonemang om att vi alla borde göra allt vi kan, och mer, ändå inte omsätter attityderna i beteenden. Utifrån resultaten skulle man kunna utläsa att ingen formulering är tillräcklig, att mycket går att tolkas negativt i klimatrapporteringen och att om vi inte ens resonerar om att vi har ett konkret ansvar att agera, hur kan vi då skapa motivation till att förändra vårt beteende? Avsaknaden av tillskrivet ansvar, en luddighet i vad som ska göras kombinerat med en brist på koppling mellan olika aktörers påverkan på varandras handlingsutrymme gör att det är enkelt för hjärnan att falla in i försvarsmekanismer och gamla rutinbeteenden. Det kan leda till att vi inte agerar lika klimatmedvetet som vi skulle vilja, för det är ju ändå inte vi som ska agera. Som Nisbet betonar finns det en funktion med att göra inramningsanalyser då det kan hjälpa publiken att förstå

kopplingen mellan sina beteenden och attityder (2010:44). Med denna uppsats hoppas jag ha bidragit till förståelsen för gapet mellan attityder och handlingar genom att beskriva inramningen.

6.1. Metodreflektion

Metoden har lämpat sig väl för att svara på forskningsfrågorna och ge insikt i hur vi kollektivt resonerar om ansvar att agera i klimatfrågan. Att analysera en större mängd artiklar med fler teman kopplat till klimatet än IPCC-rapporten och vidareutveckla analysmetoden skulle således vara intressant. Vidare skulle metoden kunna förbättras med fler genomläsningar av fler forskare för att dels bejaka en mångrostad retorisk kritik, dels för att få syn på fler mönster som jag som enskild skribent riskerar att missa då det kan finnas sådana försanthållanden som är så djupt rotade i min doxa att de är svåra att se (Rosengren 2008:79–80). Den struktur som principerna gav för kategoriseringen av aktörer och handlingar har dock möjliggjort en konsekvent analys av materialet och artiklarna även om det skulle vara intressant att förfina metoden och få mer fler aspekter av inramningen i framtida studier.

Utan att tänka aktivt på det har jag noterat olika känslor av ansvar och brådskan i läsandet av de olika artiklarna. När jag enbart hade två artiklar kvar att analysera slog det mig att när inramningen av ansvar lutar mot de aktörsgupper jag kan identifiera mig som del i samt när handlingarna om vad som måste göras definierades utifrån dessa aktörsnivåer kände jag en känsla av att problemet är påträngande och viktigt för mig som individ. De som gav mig den starkaste känslan av brådskan och engagemang var också de som målade upp tydliga kris- och hotbilder. Visserligen är detta bara mina egna subjektiva upplevelser men det fick mig att bli nyfiken på att för kommande studier inom området kombinera inramning av ansvar med en säkerhetsanalys med identifikation som teoretiskt raster.

Vilka resultat en analys får beror i mångt och mycket på vilka teoretiska ramar som definierar frågan. Med denna uppsats har jag belyst en aspekt av problemet gällande varför vi inte agerar i enlighet med våra attityder i klimatfrågan men mer forskning behövs på området utifrån många olika teoretiska perspektiv och framför allt måste vi agera på alla nivåer nu.

Källförteckning

Tryckta källor

- Aristoteles. *Retoriken*. [Översättning, inledning och noter av Johanna Akujärvi och introduktion av Janne Lindqvist Grinde (2012).] 1. utg., 2. uppl. Ödåkra: Retorikförlaget.
- Burke, Kenneth. (1969). *A Rhetoric of Motives*. Berkley & Los Angeles, California: University of California Press.
- Foss, Sonja K. (2018). *Rhetorical Criticism*. Uppl.5. Long Groove: Waveland Press.
- Foss, Sonja K. & Griffin, Cindy L. (2016). "Beyond Persuasion: A Proposal for an Invitational Rhetoric". I Porrovecchio, Mark J. & Condit, Celeste Michelle (red.) *Contemporary Rhetorical Theory: A reader*. 2. uppl., New York: The Guilford Press.
- Hellspong, Lennart. (2011). *Konsten att tala: Handbok i praktisk retorik*. 3. Uppl. Lund: Studentlitteratur AB.
- King, Andrew. (2015). "Scholarship Yesterday, Today and Tomorrow". *Quarterly Journal of Speech*, 101:1.
- Kuypers, Jim.A. (2009). "Framing Analysis". I: Kuypers, Jim. A. *Rhetorical Criticism*. Plymotu: Lexington Books.
- Kuypers, Jim A. (2010). "Framing Analysis from a Rhetorical Perspective". I: D'Angelo, Paul & Kuypers, Jim A. (red.) *Doing News Framing Analysis: Empirical and Theoretical Perspectives*. Routledge.
- Lindqvist Grinde, Janne. (2012). "Introduktion". I Aristoteles *Retoriken* [Översättning, inledning och noter av Akujärvi, Johanna]. 1. utg., 2. uppl. Ödåkra: Retorikförlaget.
- Lindqvist Grinde, Janne. (2016). *Klassisk retorik för vår tid*. Lund: Studentlitteratur.
- McGee, Michael Calvin. (2016) [1990]. "Text, Context, and the Fragmentation of Contemporary Culture". I Porrovecchio, M. & Condit, C. M. (red.) *Contemporary Rhetorical Theory: A Reader*. 2 uppl., New York: The Guilford Press.
- Poulakos, John. (2016). "Toward a Sophistic Definition of Rhetoric". I Porrovecchio, Mark J. & Condit, Celeste Michelle (red.) *Contemporary Rhetorical Theory: A reader*. 2. uppl., New York: The Guilford Press.
- Rosengren, Mats. (2008). *Doxologi: En essä om kunskap*. Uppl. 2. Ödåkra: Retorikförlaget.
- Shome, Raka.(2016) [1996]. "Postcolonial Interventions in the Rhetorical Canon: An "Other"

View”. I Porrovecchio, M. & Condit, C. M. (red.) *Contemporary Rhetorical Theory: A Reader*. 2 uppl., New York: The Guilford Press.

Stoknes, Per Espen. (2015). *What We Think About When We Try Not To Think About Global Warming: Toward a New Psychology of Climate Action*. Chelsea, Vermont: Chelsea Green Publishing.

Strömbäck, Jesper. (2014). *Makt, medier och samhälle: En introduktion till politisk kommunikation*. Lund: Studentlitteratur AB.

Warnick, Barbara. (2004). ”The ethos of Rhetorical Criticism”. I: Hyde, Michael J. *The ethos of rhetoric*. Columbia, S.C.: University of South Carolina Press.

Wolrath Söderberg, Maria. (2012). *Topos som meningsskapare: retorikens topiska perspektiv på tänkande och lärande genom argumentation*. Ödåkra: Retorikförlaget.

Elektroniska resurser

Bergkvist, Frida., Herold, Lovisa., Kjellman, Mattias. & Gustafsson Nicander, Henrik. (2022).

”Tusentals demonstrerade för klimatet: ’En livsviktig fråga’”. 25 mars *Dagens Nyheter*.

<https://www.dn.se/sverige/nya-demonstrationer-for-klimatet-trafikstoringar-vantar/> [2022 04-26]

IPCC. (2021). ”Chapter 2: Executive Summary” <https://www.ipcc.ch/sr15/> [2021-12-27]

Iyengar, Shanto. (1996). ”Framing Responsibility for Political

Issues”. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0002716296546001006>.

[2021-12-29]

Holmberg, Karin. (2018). ”Bolsonaros Brasilien hoppar av – ’ett hårt slag’”. 4 december

Dagens ETC. [tillgänglig] Retriever Research (Mediearkivet) [2018-12-18]

Jönsson, Nils. (2021). ”FN-rapport: Efter tillfällig nedgång – nu ökar utsläppen igen”. 16

september. *SVT Nyheter*. [https://www.svt.se/nyheter/utrikes/fn-rapport-konsekvenserna-av-](https://www.svt.se/nyheter/utrikes/fn-rapport-konsekvenserna-av-klimatforandringarna-allt-mer-patagliga)

[klimatforandringarna-allt-mer-patagliga](https://www.svt.se/nyheter/utrikes/fn-rapport-konsekvenserna-av-klimatforandringarna-allt-mer-patagliga) [2022-04-26]

Kollmuss, Anja & Agyeman, Julian. (2002). ”Mind the gap: why do people act environmentally and what are the barriers to pro-environmental behavior.” *Environmental Education Research*,

8:3, 239-260 [online] <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/13504620220145401>

[2021-12-29]

Lakoff, George. (2010). ”Why it matters how we frame the environment” *Environmental*

communication, 4:1, 70-81 [online]. <https://www.tandfonline-com.till.biblextern.sh.se/doi/full/10.1080/17524030903529749> [2021-12-29]

Leiserowitz, Anthony., Feinberg, Geoff., Rosenthal, Seth., Smith, Nicholas., Anderson,

Ashley., Roser-Renouf, Connie & Maibach, Edward. (2014). *What's in a Name? Global Warming vs. Climate Change*. New Haven CT: Yale Project on Climate Change Communication, Yale University and George Mason University.

http://environment.yale.edu/climate-communication-OFF/files/Global_Warming_vs_Climate_Change_Report.pdf [2018-12-18]

Myndigheten för press, radio och TV. (2021). ”Medieutveckling 2021: Mediekonsumtion” (red. De Vries, Tove). Rapport.

<https://www.mprt.se/globalassets/dokument/publikationer/medieutveckling/mediekonsumtion/mediekonsumtion-2021.pdf> [2022-01-07]

Naturskyddsföreningen. (2018). ”Två miljarder mindre till miljö och klimat”

Naturskyddsföreningen 11 december. <https://www.naturskyddsforeningen.se/nyheter/tva-miljarder-mindre-till-miljo-och-klimat> [2018-12-14]

Naturvårdsverket. (2021). *Allmänheten om klimatet 2018: En kvantitativ undersökning om den svenska allmänhetens syn på lösningar för klimatet*. Naturvårdsverket.

<https://www.naturvardsverket.se/contentassets/6ffad3e6018c47cea06e6402f0eea066/rapport-t-allmanheten-klimatet-2021.pdf> [2021-12-21].

Nilsson, Malin. (2018). ”’Fröken Gift’ skövlar regnskog lika stor som Frankrike”. 24

november *Aftonbladet*. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/A2nWJr/froken-gift-skovlar-regnskog-lika-stor-som-frankrike> [2018-12-18]

Nisbet, Matthew.C. (2010) “Knowledge Into Action: Framing the Debates Over Climate Change

and Poverty”, I D’Angelo, Paul & Kuypers, Jim A. (red.). *Doing news framing analysis empirical and theoretical perspectives*. New York: Taylor & Francis. [online] <https://www-vlebooks-com.till.biblextern.sh.se/Product/Index/64526?page=0> [2021-12-29]

Rosengren, Mats. (1998). “Doxa och den nya retorikens kunskapssyn”. *Rhetorica Scandinavica*,

8, 10-17 [online]. <https://www-retorikforlaget-se.till.biblextern.sh.se/doxa-och-den-nya-retorikens-kunskapssyn/?highlight=Rosengren> [2021-12-29]

SCB. (2022). ”Svenska utsläpp fortsätter att öka”.

<https://www.scb.se/pressmeddelande/svenska-utslapp-fortsatter-att-oka/> [2022-04-26]

- SMHI. (2021). "Huvudbudskap FNs klimatpanels rapport 2021 'Den naturvetenskapliga grunden'". 9 augusti *SMHI*. <https://www.smhi.se/klimat/ipcc/huvudbudskap-1.174301> [2021-12-27]
- Sveriges Radio. (2018). "USA drar sig ur Parisavtalet". <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6709105> [2018-12-18]
- Sveriges Radio. (2022). "Utsläpp ökar i 47 av Sveriges kommuner". <https://sverigesradio.se/artikel/utslapp-okar-i-47-av-sveriges-kommuner> [2022-04-26]
- TT. (2021). "Löfvens tal på klimatmötet: Alla måste göra mer – nu". 1 november *Dagens industri*. <https://www.di.se/nyheter/lofvens-tal-pa-klimatmotet-alla-maste-gora-mer-nu/> [2021-12-29]
- Walton, Douglas. (2001). "Persuasive Definitions and Public Policy Arguments" *Argumentation And Advocacy*, 37:3, 117-132 [online] <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/00028533.2001.11951664?needAccess=true> [2022-01-07]
- Wolrath Söderberg. (2021). "Tankestrukturer som hindrar omställning – och hur vi kan överkomma dem". Rapport för *Miljömålsberedningen* <http://www.sou.gov.se/wp-content/uploads/2014/10/Tankestrukturer-som-hindrar-omst%C3%A4llning-och-hur-vi-kan-%C3%B6verkomma-dem.pdf> [2021-12-30]
- Wormbs, Nina & Wolrath Söderberg, Maria. (2021). "Knowledge, Fear, and Conscience: Reasons to Stop Flying Because of Climate Change" *Urban Planning*, 6:2, 314-324 [online] <https://www.cogitatiopress.com/urbanplanning/article/view/3974/3974> [2021-12-29]

Bilagor

Bilaga 1. Aktörer och handlingar 2018

Bilaga 1. Ordlista 2018.pdf

Bilaga 2. Aktörer och handlingar 2021

Bilaga 2. Ordlista 2021.pdf

Bilaga 3.

Bilaga 3. Aktörer och handlingar i artiklar 2018 och 2021.pdf

Bilaga 4. Källförteckning över material

Analyserade artiklar från 8 oktober 2018

Svenska dagbladet

- Alestig, Peter. (2018). ”Ärligt talat – FN:s klimatpanel har nog fel” 8 oktober *Svenska Dagbladet*. [tillgänglig via Retriever mediearkivet] <https://www.svd.se/arligt-talat--fns-klimatpanel-har-nog-fel> [2021-12-08]
- Hamnqvist, Fabian. (2018). ”Reaktion på nya klimatlarmet: ’Halv grad gör stor skillnad’” 8 oktober *Svenska Dagbladet*. [tillgänglig via Retriever mediearkivet] <https://www.svd.se/reaktioner-pa-nya-klimatlarmet-halv-grad-gor-stor-skillnad> [2021-12-08].
- Fröberg, Jonas. (2018). ”Hur värdera artikeln som sågar elbilens framtid?” 8 oktober *Svenska Dagbladet Näringsliv*. [tillgänglig via Retriever mediearkivet] <https://www.svd.se/hur-vardera-artikeln-som-sagar-elbilens-framtid> [2021-12-08].
- Johnsson, Ann-Cathrine. (2018). ”Klimatforskare: Här är snabba besluten som krävs” 8 oktober *Svenska Dagbladet*. [tillgänglig via Retriever mediearkivet] <https://www.svd.se/klimatforskare-har-ar-snabba-besluten-som-kravs> [2021-12-08].
- Omni. (2018). ”S: Vi måste mångdubbla våra klimatansträngningar”. 8 oktober *Svenska Dagbladet*. [tillgänglig via Retriever mediearkivet] [2021-12-08].
- TT. (2018a). ”De får ekonomipriset: ’Avgörande insikter’” 8 oktober *Svenska Dagbladet Näringsliv* [tillgänglig via Retriever mediearkivet] <https://www.svd.se/arets-ekonomipristagare-avslojas> [2021-12-08].
- TT. (2018b). ”FN:s klimatrapport: Unika insatser krävs” 8 oktober *Svenska Dagbladet* [tillgänglig via Retriever mediearkivet] <https://www.svd.se/fn-dubbla-klimatinsatser-kravs> [2021-12-08].
- TT. (2018c). ”Magdalena Andersson: Spännande och roligt val” 8 oktober *Svenska Dagbladet Näringsliv* [tillgänglig via Retriever mediearkivet] <https://www.svd.se/magdalena-andersson-spannande-och-roligt-val> [2021-12-08].
- TT. (2018d). ”Nordhaus: Trump försöker bara undvika trubbel” 8 oktober *Svenska Dagbladet Näringsliv* [tillgänglig via Retriever mediearkivet] <https://www.svd.se/nordhaus-trump-forsoker-bara-undvika-trubbel> [2021-12-08].

TT. (2018e). ”Så hanterar du din klimatångest” 8 oktober

Svenska Dagbladet [tillgänglig via Retriever mediearkivet] <https://www.svd.se/sa-hanterar-du-din-klimatangest-5h6e> [2021-12-08].

Dagens Nyheter

Bolling, Anders. (2018a). ”Ekonomipristagare med fokus på klimat och miljö”. 8 oktober

Dagens Nyheter. <https://www.dn.se/ekonomi/just-nu-vem-far-ekonomipriset/> [2018-11-22]

Bolling, Anders. (2018b). ”Organisationer om klimatrapporten: Alla krafter måste sättas in

omedelbart”. 8 oktober *Dagens Nyheter*. <https://www.dn.se/nyheter/vetenskap/gapet-mellan-planer-och-vad-som-kravs-ar-katastrofalt/> [2018-11-22].

Holmgren, Mia & Bolling, Anders. (2018). ”Margot Wallström: Det finns inget antingen eller när planetens klimat står på spel”. 8 oktober *Dagens Nyheter*.

<https://www.dn.se/nyheter/margot-wallstrom-det-finns-inget-antingen-eller-nar-planetens-klimat-star-pa-spel/> [2018-11-22].

Kihlberg, Jannike. (2018a). ”Historiskt skifte krävs för att hejda uppvärmningen” 8 oktober

Dagens Nyheter. <https://www.dn.se/arkiv/nyheter/historiskt-skifte-kravs-for-att-hejda-uppvarmningen/> [2018-11-22].

Kihlberg, Jannike. (2018b). ”Lövin; Rapporten från IPCC är en allvarlig väckarklocka”. 8

oktober *Dagens Nyheter*. <https://www.dn.se/nyheter/politik/lovin-rapporten-fran-ipcc-ar-en-allvarlig-vackarklocka/> [2018-11-22].

Kihlberg, Jannike. (2018c). ”Åtgärder kan göra att alla får det bättre ”. 8 oktober *Dagens*

Nyheter. <https://www.dn.se/arkiv/nyheter/atgarder-kan-gora-att-alla-far-det-bättre/> [2018-11-22].

Larsson, Ylva & Ivarsson, Daniel. (2018). ”Flyg eller tåg – SVT:s reportrar testar att ta sig till

klimatmötet på olika sätt”. *SVT* 12 december. <https://www.svt.se/nyheter/utrikes/flyg-eller-tag-svt-s-reportrar-testar-att-ta-sig-till-klimatmotet-pa-olika-satt> [2018-12-14].

Sundqvist, Göran. (2018). ”Stora utmaningar för ny svensk regering i IPCC:s klimatrapport”. 8

oktober *Dagens Nyheter*. <https://www.dn.se/arkiv/nyheter/historiskt-skifte-kravs-for-att-hejda-uppvarmningen/> [2018-11-22].

Von Seth. (2018). ”Carl Johan von Seth: Parismålet kräver ett annat ekonomiskt klimat”. 8

oktober *Dagens Nyheter*. <https://www.dn.se/ekonomi/carl-johan-von-seth-parismalet-kraver-ett-annat-ekonomiskt-klimat/> [2018-11-22]

Wiman, Björn. (2018). "Björn Wiman: Nu är det dags att planera för den samhällskollaps som följer i klimatkrisens spår". 8 oktober *Dagens Nyheter*. <https://www.dn.se/kultur-noje/bjorn-wiman-nu-ar-det-dags-att-planera-for-den-samhallskollaps-som-foljer-i-klimatkrisens-spar/> [2018-11-22]

Expressen

Hellgren, Anna. (2018). "Om vi inte gör något nu går allt åt helvete". 8 oktober *Expressen*. <https://www.expressen.se/kultur/om-vi-inte-gor-nagot-nu-gar-allt-at-helvete/> [2018-11-22]

Ledare i Expressen. (2018). Osignerad ledartext. "Det här är sista chansen – sedan är vi alla stekta". 8 oktober *Expressen*. <https://www.expressen.se/ledare/det-har-ar-sista-chansen-sedan-ar-vi-alla-stekta/> [2018-11-22]

TT Nyhetsbyrån. (2018). "Så hanterar du din klimatångest". 8 oktober *Expressen*. <https://www.expressen.se/nyheter/klimat/sa-hanterar-du-din-klimatangest/> [2018-11-22]

TT Nyhetsbyrån & Hellberg, Magnus. (2018). "Klimatexperternas varning: Krävs dubbelt så mycket". 8 oktober *Expressen*. <https://www.expressen.se/nyheter/klimat/klimatexperternas-varning-kravs-dubbelt-sa-mycket/> [2018-11-22]

Åkesson, Lovisa. (2018). "Isabella Lövin om klimatlarmet: Sverige kan drabbas hårdast". 8 oktober *Expressen*. <https://www.expressen.se/nyheter/isabella-lovin-om-klimatlarmet-sverige-kan-drabbas-hardast/> [2018-11-22]

Aftonbladet

Ericson, Pernilla. (2018). "Det är kört – vi kommer att dö". 8 oktober *Aftonbladet*. <https://www.aftonbladet.se/ledare/a/gPng8k/det-ar-kort--vi-kommer-att-do> [2021-12-29]

Jeppsson, Jonathan. (2018). "Rockström om nya klimatrapporten: Vi har mindre än 10 år kvar" 8 oktober *Aftonbladet*. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/samhalle/a/1k9m9K/rockstrom-om-nya-klimatrapporten-vi-har-mindre-an-10-ar-kvar> [2021-12-29]

TT. (2018a). "FN:s klimatrapport: Dubbla insatser krävs" 8 oktober *Aftonbladet*. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/dd1xko/fns-klimatrapport-dubbla-insatser-kravs> [2021-12-29]

TT. (2018b). "Så hanterar du din klimatångest" 8 oktober *Aftonbladet*.

<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/6nRmgL/sa-hanterar-du-din-klimatangest> [2021-12-29]

Analyserade artiklar från 9 augusti 2021

Svenska Dagbladet

Alexandersson, Marcus. (2021a). "SMHI om klimatförändringarna: Det är fakta" 9 augusti

Svenska Dagbladet. <https://www.svd.se/smhi-om-klimatforandringarna-det-ar-fakta-gesn>

[2021-12-28]

Alexandersson, Marcus. (2021b). "SMHI om klimatförändringarna: Det är fakta" 9 augusti

Svenska Dagbladet. <https://www.svd.se/smhi-om-klimatforandringarna-det-ar-fakta> [2021-12-

28]

Johansson, Åsa. (2021). "Forskare: 1,5 graders-mål surrealistiskt att nå" 9 augusti *Svenska*

Dagbladet. <https://www.svd.se/klimatforskare-varlden-hor-men-lyssnar-inte> [2021-12-28]

Karlsson, Åsa & TT. (2021). "FN:s Medeltemperaturen upp 1,5 grader inom 20 år" 9 augusti

Svenska Dagbladet. <https://www.svd.se/fn-rapport-ger-dyster-bild-av-klimatet> [2021-12-28]

Luks, Therese. (2021). "Investerare har nyckelroll för att rädda klimatet" 9 augusti *Svenska*

Dagbladet. <https://www.svd.se/investerare-har-nyckelroll-for-att-radda-klimatet> [2021-12-28]

Palmström, Ola. (2021). "Psykolog: Vänd klimatångesten till engagemang" 9 augusti *Svenska*

Dagbladet. <https://www.svd.se/psykolog-vand-klimatangesten-till-engagemang> [2021-12-29]

Svensson, Mattias. (2021). "Mattias Svensson: Så rustar vi oss bäst för en varmare värld". 9

augusti *Svenska Dagbladet* <https://www.svd.se/sa-rustar-vi-oss-bast-for-en-varmare-varld>

[2021-12-28]

Treijts, Erica. (2021). "Erica Treijts: Det är satans bråttom på ren svenska". 9 augusti *Svenska*

Dagbladet. <https://www.svd.se/finns-det-nagot-satt-att-vrida-ned-grillen> [2021-12-28]

TT. (2021). "Fem klimatscenarier för framtiden". 9 augusti *Svenska Dagbladet*.

<https://www.svd.se/fem-klimatscenarier-for-framtiden> [2021-12-28]

TT. (2021). "Forskare: Inte kört – men stora risker finns". 9 augusti *Svenska Dagbladet*.

<https://www.svd.se/greta-thunberg-upp-till-oss-att-vara-modiga> [2021-12-28]

Dagens Nyheter

- Ahlström, Kristofer. (2021). ”Vad är det med er som inte känner klimatångest?” 9 augusti *Dagens Nyheter*. <https://www.dn.se/kultur/kristofer-ahlstrom-vad-ar-det-med-er-som-inte-kanner-klimatangest/> [2021-12-29]
- Alestig, Peter. (2021a). ”Klimatforskaren: ’Det är klart jag blir deprimerad’” 9 augusti *Dagens Nyheter*. <https://www.dn.se/sverige/klimatforskaren-det-ar-klart-jag-bli-deprimerad/> [2021-12-29]
- Alestig, Peter. (2021b). ”Klimatförändringarna saknar motstycke – extremvärdet blir allt värre” 9 augusti *Dagens Nyheter*. <https://www.dn.se/sverige/klimatforandringarna-saknar-motstycke-extremvadret-bli-allt-varre/> [2021-12-29]
- Alestig, Peter. (2021c). ”Larmrapporten från IPCC visar att klimatudstopin blivit verklighet” 9 augusti *Dagens Nyheter*. <https://www.dn.se/sverige/peter-alestig-larmrapporten-fran-ipcc-visar-att-klimatudstopin-blivit-verkligheten/> [2021-12-29]
- DN:s ledarredaktion. (2021). ”Ledare: Åtgärderna i dag avgör klimatnotan i morgon” 9 augusti *Dagens Nyheter*. <https://www.dn.se/ledare/atgarderna-i-dag-avgor-klimatnotan-i-morgon/> [2021-12-29]
- Däldborg, Lisen. (2021). ”SMHI: Människan påverkar klimatförändringarna” 9 augusti *Dagens Nyheter*. <https://www.dn.se/sverige/13-00-presstraff-om-ipcc-rapporten/> [2021-12-29]
- Gunther, Maria. (2021). ”Läget är illa men inte nattsvart” 9 augusti *Dagens Nyheter*. <https://www.dn.se/vetenskap/maria-gunther-laget-ar-illa-men-inte-nattsvart/> [2021-12-29]
- TT. (2021). ”Greta Thunberg: Upp till oss att vara modiga” 9 augusti *Dagens Nyheter*. <https://www.dn.se/varlden/greta-thunberg-upp-till-oss-att-vara-modiga/> [2021-12-29]

Expressen

- Berg Eidebo, Jennifer & Lundqvist, Axel. (2021). ”Varningen: Extremväder kommer att bli vanligare” 9 augusti *Expressen*. <https://www.expressen.se/nyheter/klimat/odesrapporten-slapps-tung-varning-vantas/> [2021-12-29]
- Expressen. (2021). ”Se hur klimatet har förändrats de senaste åtta åren” 9 augusti *Expressen*. <https://www.expressen.se/tv/klimat/se-hur-klimatet-har-forandrats-de-senaste-atta-aren/> [2021-12-29]

Larsson, Simon. (2021). ”NYHETSDAGEN: Polisens teori: Försvunnen kvinna hittad död utanför Kungsör – Kinnaman och Davis anmäler varandra – FN: Global uppvärmning är ’oundvikligt’” 9 augusti *Expressen*. <https://www.expressen.se/nyheter/nyhetsdagen-polisens-teori-forsvunnen-kvinna-hittad-dod-utanfor-kungsor--kinnaman-och-davis-anmaler-varandra--fn-global-uppvarmning-ar-oundvikligt/> [2021-12-29]

Lundqvist, Axel. (2021). ”Bolund: Förbjud fossila bränslen” 9 augusti *Expressen*. <https://www.expressen.se/nyheter/bolund-fobjud-fossila-branslen/> [2021-12-29]

Lundqvist, Axel. (2021). ”Världen förändras – krisen i fem steg” 9 augusti *Expressen*. <https://www.expressen.se/nyheter/varlden-forandras-krisen-i-fem-steg/> [2021-12-29]

Aftonbladet

Aftonbladet & TT. (2021). ”Skräckrapport för klimatet – når 1,5 grader inom 20 år” 9 augusti *Aftonbladet*. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/MLnWIE/skrackrapport-for-klimatet--nar-15-grader-inom-20-ar> [2021-12-29]

Kerpner, Joachim. (2021). ”Greta Thunberg: Politikerna kommer inte att agera ” 9 augusti *Aftonbladet*. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/y4EWLa/greta-thunberg-politikerna-kommer-inte-att-agera> [2021-12-29]

TT. (2021a). ”Fem klimatscenarier för framtiden” 9 augusti *Aftonbladet*. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/mr0Wrg/fem-klimatscenarier-for-framtiden> [2021-12-29]

TT. (2021b). ”Forskare: Inte kört – men stora risker finns” 9 augusti *Aftonbladet*. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/G3yKpm/forskare-inte-kort--men-stora-risker-finns> [2021-12-29]

TT. (2021c). ”Psykolog: Vänd klimatångesten till engagemang” 9 augusti *Aftonbladet*. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/G3yKpm/forskare-inte-kort--men-stora-risker-finns> [2021-12-29]

TT. (2021d). ”SMHI om klimatförändringarna: Det är fakta” 9 augusti *Aftonbladet*. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/XqjJAn/smhi-om-klimatforandringarna-det-ar-fakta> [2021-12-29]